

Uspešnost je odvisna od naše prodornosti

Ob različnih in pogosto si nasprotujočih trditvah se človek dandanašnji težko znajde. Velikokrat nam ni več jasno, komu verjeti — izjavam najvišjih avtoritet podjetja, ki so običajno bolj vzpodbudno naravnane ali lastnim očem ter govoricam, ki našo sedanost in prihodnost prikazujejo precej črno in ki ne vlivajo preveč optimizma.

V govoru, ki ga je imel na seji delavskega sveta ob obletnici Litostroja, je generalni direktor Jože Šlander skušal te nasprotujoče si informacije preseči in čimbolj objektivno prikazati stvarni položaj, v katerem smo, pa tudi, kaj v vsej negotovi družbeni, politični in ekonomski situaciji kot podjetju lahko pričakujemo.

Ob obravnavi polletne negativne bilance poslovanja, pa tudi še pred tem smo vzroke težav ločili na zunanje (objektivne) ter notranje (subjektivne). Obseg ter pomen objektivnih vzrokov, na katere ne moremo vplivati ali pa zelo malo, se je v zadnjem času izrazilo povečal, tako da bomo tudi z razrešitvijo naših notranjih problemov ter nereda (kjer tudi nismo pretirano uspešni, niti hitri) lahko le malo ublažili svoje težave. Kljub temu pa je to edina možnost, saj lahko le z rezultati svojega dela vseh, predvsem pa tistih, od katerih smo življenjsko odvisni (npr. banke), dokazujemo, da vsemu navkljub funkcioniramo ter smo tudi s programi perspektivni.

Po besedah tovariša Šlandra naš sedanji položaj bistveno opredeljuje ta dve dejstvi. Litostroj je še vedno v fazi sanacije s kupom težav, dolgov itd., ki smo jih podedovali iz preteklega obdobja in ki jih v tem realitativno kratkem času ni bilo mogoče razrešiti; poleg tega pa na svoji koži čutimo še spreminjanje, čeprav postopno in marsikje nejasno ter nedorečeno, celotne jugoslovanske politike in ekonomije. Dosedanje dogovorno ekonomijo ter popolni politični monopol partije naj bi na ekonomskem nivoju nadomestil tržni sistem, na političnem področju pa je čutiti poizkuse uveljavljanja dejanskega pluralističnega sistema, ki ne bi v naprej zagotavljal in uzakonjal vodilne vloge ene (in edine) politične partije, temveč naj bi odprl pot svobodni konkurenci različnih političnih sil.

Ta liberalizacija v svojem začetku poleg pričakovanega nasprotovanja zagovornikov sistema, ki nas je očitno pripeljal do gospodarskega pa tudi političnega poloma, prinaša obilico zahtev, katerim gospodarstvo sploh ne more ugoditi, ter težav, nejasnosti in nedorečenosti.

Vse bolj je jasno, da tako spreminjeno okolje delovanja velikim gospodarskim sistemom povzroča težave, iz katerih se sami (po vsej verjetnosti) ne bodo mogli izkopati. S podobnimi ali pa še hujšimi težavami se ubadajo skoraj vsi veliki gospodarski sistemi: TAM, Tomos, Iskra, Slovenske železarne, Slovensko elektrogosposdarstvo itd.

Pogoji gospodarjenja in dela so že nekaj časa povsem nemogoči, saj vladata popolna zmeda ter deorganizacija, v primeru trenutnih težav pa se podjetja ne morejo dogovarjati, niti nimajo kje iskati pomoči.

Že zadostni količini težav na domačem tržišču (izpad nekaterih predvidenih naročil na primer za hidroelektrarne, neplačila za že opravljena dela ipd.) pa so se v letošnjem letu pridružile še težave s Sovjetsko zvezo, ki ne plača že izgotovljenih izdelkov, kot tudi splošno zmanjšanje izvoza v to državo.

Če se domači trg zapira in če podobno velja tudi za klirinškega, potem je edina možnost Zahod — vsestransko zahtevno in konkurenčno

polno konvertibilno tržišče. In nekaj konkretnega se dogaja tudi na tem področju, kot je pojasnil generalni direktor.

Posebej je poudaril, da so prišli časi, ko bodo rezultati Litostroja in tudi obstoj nasploh odvisni ne le od poslovne uspešnosti, temveč tudi od agresivnosti — predvsem pri izterjavi denarja ter pri pridobivanju poslov. Če vemo, da v tem trenutku dolžniki dolgujejo Litostroju 22 milijonov dolarjev za že izgotovljene izdelke, je zahteva po agresivnosti verjetno razumljiva vsakomur. Žal pa je tudi moč in sposobnost vplivanja omejena — izterjave večjih plačil (SZ, naše hidroelektrarne) so dvignjene na državni nivo, s čimer je Litostroj kot proizvajalec prizadet in nemočen ter povsem odvisen od politike.

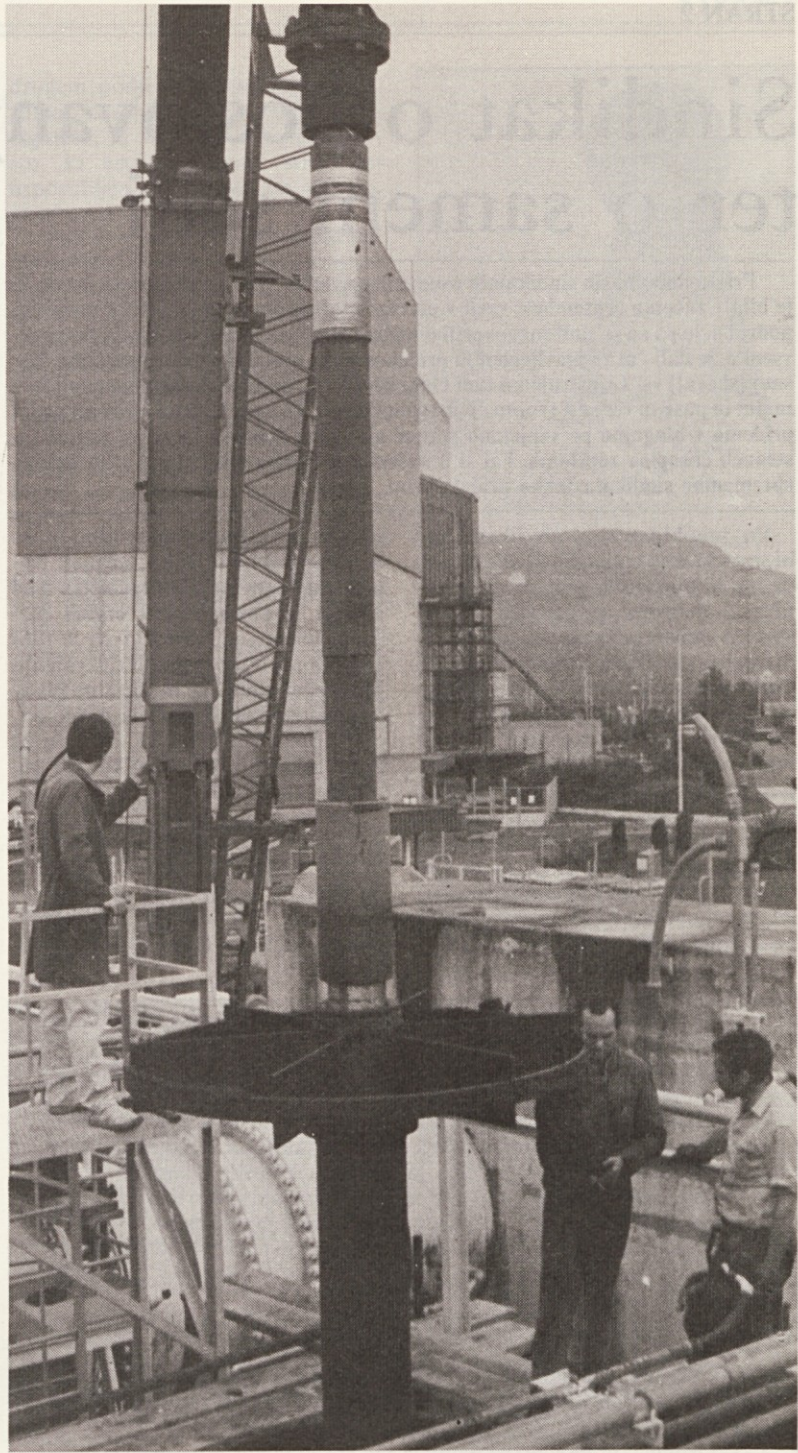
Že prej omenjeni veliki gospodarski sistemi se spremembam — razumljivo — težko prilagajajo. Litostroj ni pri tem nikakršna izjema, saj je bila litostrojaska notranja organizacija po besedah tovariša Šlandra izrazito toga. Kot takšna je lahko kolikor toliko uspešno delovala le v izrazito discipliniranih in urejenih notranjih in zunanjih razmerah, kakršnih pa že dalj časa ni več. Zato

reorganizacija odpravlja togost in omogoča večjo prilagodljivost Litostroja spremembam. To je prvi korak k možnostim za boljše gospodarsko uspešnost. Jasno pa je, da se ob tako celovitih spremembah pojavlja tudi kup problemov in nasprotovanj, ki jih je treba postopoma odpraviti.

Tako lahko Litostroju pomagajo iz težav predvsem večja prodornost in uspešnost pri izterjavi denarja ter pridobivanja poslov, zmanjševanje vseh stroškov, ureditev notranjih težav, notranja strpnost ter usklajeno delovanje v smereh, ki so bile skupno dogovorjene, večja disciplina in odgovornost, ter ustreznejša — boljša izobrazbena struktura. Predpostavka za uveljavljanje tega pa je sistem, ki bo drugačen od dosedanjega, ki bo stimulatивно deloval na vse delavce in jih vzpodbujal k vsestranski ustvarjalnosti. Skratka tak sistem, ki bo pregleden, in ki bo deloval po povsem jasnih poteh in načelih, hkrati pa se bo tudi sposoben hitro, učinkovito ter brez večjih notranjih pretresov prilagoditi spremembam v okolju.

Eden od predpogojev za uspešnost (tudi) takšnega sodobno organiziranega gospodarskega sistema pa je tudi urejen in stabilen ekonomski in politični sistem v Jugoslaviji. Kajti v popolnem kaosu, kakršnemu smo danes žal priče, se gospodarstvu ne piše nič dobrega.

t. š.

Dviganje črpalke za pranje sit iz njenega stalnega mesta. Črpalka je potrebna obnove in zamenjave sesalnega zvona, ki smo ga tokrat izdelali v Litostroju

(Reportaža iz JE KRŠKO je na 7. strani)

PO DVAJSETIH LETIH

Ponovno na tržišču Egipta

Kako težko se je povrniti na izgubljeno tržišče, zgovorno kaže naš primer. Starejši in malo manj mladi Litostrojčani se bodo gotovo spominjali, da smo v letih 1960—1970 izvažali v Egipt veliko črpalk. Izredno bogata leta pa se niso nadaljevala. V zgodnjih osemdesetih letih so sicer bile možnosti, vendar dokaj nenačrtne in brez prave strategije. Nekaj let smo bili celo brez predstavnika v našem predstavništvu v Kairu. Ko danes gledamo nazaj, vidimo, da na ta način nismo imeli možnosti za uveljavitev na egiptovskih tleh.

In kaj se je zgodilo, da smo končno le uspeli? Pred približno štirimi leti smo ponovno odprli predstavništvo, ki sicer nosi naziv ZPS Litostroj Cairo Office, vendar sloni dejansko na dejavnosti Litostroja, še zlasti na programu črpalk. Naš predstavnik je mag. Miro Benedežič. Zamenjali smo starega agenta z novim; to je sedaj AHMED ISMAIL in firma Econtra. V strategiji nujenja smo se posvetili projektom, ki jih financira Svetovna banka, in tako bistveno zmanjšali tveganje plačil. Znano je namreč, da ima Egipt veli-

ke težave s plačilom zapadlih obveznosti. Poleg projektov, ki jih financira Svetovna banka, smo naša prizadevanja usmerili na področje prodaje rezervnih delov in iskanje novih, višjih oblik sodelovanja. Gre za sodelovanje z lokalno firmo Tersana, in sicer v začetku v obliki kooperacije, oziroma bolj rečeno za proizvodno sodelovanje, ker je končni izdelek sestavljen iz delov, ki so narejeni deloma v Litostroju, deloma v Tersani. Končni cilj pa je doseči izdelavo črpalk v Egiptu na osnovi našega znanja (know how) v

obliki »joint venture« (skupno tveganje). Do tega pa je še daleč in bo potrebno narediti še veliko stvari (naj omenim samo fizibilitetno študijo ipd.).

Z Ministrstvom za javna dela in vodne vire (MED), Kairo, Egipt in Litostrojem je bila podpisana pogodba za obnovo črpalnih postaj Edku in Bousseili v delti Nila. Pogodba je vredna en milijon ameriških dolarjev. Projekt financira Svetovna banka. Rok za izgradnjo je do konca leta 1990. Posel zajema dobavo 3+6 agregatov; črpalke tipa Pre/12 poševne izvedbe, notranjost reduktorjev, elektrifikacijo žerjava, nove čistilne stroje, rešetke, plavajoče lopute in drugo ter dobavo rezervnih delov in orodje. Montažo izvaja lokalna firma, mi to nadziramo in garantno vzdrževanje. Pogodbo smo podpisali v Kairu 10. septembra, z naše strani jo je podpisal naš gen. dir. Jože Šlander, dipl. ing., in z egiptovske Šafih Rifei, prvi podsekretar ministrstva. Svečanosti sta se udeležila tudi naš ambasador v Kairu Zupan in egiptovski minister Radi.

Podpis pogodbe za obnovo črpalnih postaj Edku in Bousseili je le prvi večji korak k vrnitvi na egiptovsko tržišče. Naš cilj je doseči 5 mio ameriških dolarjev letnega izvoza v različnih oblikah (direktna prodaja, kooperacija ipd.). Trenutno imamo v opciji ponudb za 7 mio ameriških dolarjev. Koliko nam bo uspelo, je težko govoriti vnaprej. Vemo pa, da je tržišče odprto, da je prisotna vsa svetovna konkurenca in da bomo morali našo dejavnost in prisotnost še okrepiti. Potrebe po črpalkah pa so v Egiptu ogromne (to je tržišče, ki »žre« črpalke). Egipčani so življenjsko odvisni od vode, kajti rodovitna

zemlja je le ob toku Nila in v Nilovi delti. Vse ostalo je puščava. Z velikimi projekti želijo odvzeti naravi puščavo in jo spremeniti v obdelovalno zemljo. Velik problem Egipta je hitra rast prebivalstva (vsako leto skoraj milijon več)! Tako sedaj živi v Egiptu okrog 50 milijonov ljudi, od tega samo v Kairu 14 milijonov!

Egipt zajema površino milijon km² in je torej štirikrat večji od Jugoslavije. Ugodna klima omogoča dve do tri žetve letno. Najpomembnejši proizvod je bombaž. Raste tudi pšenica, koruza, sladkorni trs, sezam, južno sadje, zelenjava. Razvita je tudi govedoreja in ribolov. Nafto črpajo na Sinaju in v Rdečem morju. Kopljejo železovo rudo, premog, imajo pa proizvodnjo soli, fosfatov in mangana. Razvita je tekstilna in obutvena industrija in predelava papirja ter prehrabena industrija. Ne smemo pa pozabiti tudi na razvijajočo se avtomobilsko industrijo, ki se naslanja na italijanski Fiat (firma NASCO).

P. Hajdinjak

Podpisniki pogodbe za črpalni postaji Edku in Bousseili v Egiptu. (Foto: Ahmed Ismail)

IZ VSEBINE

- ☐ Sindikat o poslovanju in svoji prenovi (str. 2)
- ☐ Spremembe zakona o delovnih razmerjih (str. 3)
- ☐ Nevarni gigant je počival (str. 7)
- ☐ V znamenju dizel motorjev (str. 12)

Sindikat o poslovanju ter o samem sebi

Predsedniki naših sindikalnih osnovnih organizacij so na seji predsedstva, ki je bila v začetku septembra, vzeli v precep letošnje poslovanje našega podjetja, podrobneje pa so se tudi razgovorili o bodoči vlogi sindikata v podjetju ter predvsem o že dalj časa najavljenem in pričakovanem preoblikovanju sindikata. Ker smo (skoraj) vsi Litostrojčani tudi člani sindikata, pa čeprav večinoma bolj formalni in pasivni ter se s svojim članstvom kitimo, ko nam to pride prav ali pa ko pridemo v blagajno po vzajemno pomoč ali druge dobrine, je prav, da tudi na straneh časopisa zapišemo, kaj si o našem poslovanju misli sindikat in kakšne spremembe sindikata lahko pričakujemo.

Po preoblikovanju sindikata naj bi se zadeve spremenile. Glede na to, da naj bi bil sindikat interesna organizacija delavcev, so na predsedstvu sprejeli nekatera osnovna stališča o drugačni sindikalni organiziranosti. Tako predsedstvo meni, da sindikat ne more biti organizacija, v kateri so vsi delavci podjetja, kot tudi ne moremo vsi odgovarjati za vse, kar se v podjetju dobrega in slabega dogaja (to samoupravno načelo odgovornosti je dejanska razpršitev odgovornosti in pomeni, da nihče ni za nič odgovoren). Člani sindikata delavcev po mnenju predsedstva ne morejo biti poslovodni delavci, saj je to v nasprotju z njihovo vlogo v podjetju

(dokler opravljajo poslovodno funkcijo jim članstvo lahko miruje). Naloga sindikata pa je posredništvo med delavci in poslovodnimi organi oziroma vodstvom, sindikat pa je tudi partner pri dogovarjanju o izvajanju pravne, ekonomske in socialne zaščite delavcev. Predvsem pa mora sindikat prepričati delavce, da stoji za njimi in da jih bo, v kolikor bo potrebno, tudi ščitil.

Na osnovi teh izhodišč in stališč se je razvila razprava ter izoblikovala obilica predlogov in stališč, o katerih pa bodo še razpravljale osnovne organizacije, sklepala pa naša konferenca sindikata. Dani so bili naslednji predlogi:

- Konferenca sindikata naj ima profesionalnega predsednika, ki ga plača podjetje.
- Predsednika voli (ali odpokliče) konferenca na letni seji (osnova je njegovo delo ter uresničevanje programa).
- V osnovnih organizacijah se izvoli poverjenika, ki je praviloma tudi predsednik. Poverjenikom se določi čas, ki ga imajo na razpolago za svoje sindikalno delo. Količina časa je odvisna od števila članstva.
- Volitve oz. razrešitve poverjenikov se izvajajo vsako leto na podlagi razprave o uspešnosti njihovega dela. Glasovanje je tajno.
- Sindikalni delavci morajo dobiti ustrezno nadomestilo OD za svoje delo — to nadomestilo ne sme biti manjše, kot bi bil njihov OD, če bi opravljali svoje redno delo.
- Sindikalni poverjeniki sestavljajo operativni organ konference OOS.
- Vsem sindikalnim delavcem (poverjenikom in predsedniku konference) se zagotovi imuniteta za čas opravljanja funkcije in še pet let po opravljanju funkcije.
- Mandat predsednika konference in poverjenikov je časovno neomejen, omejen je le z izrekom nezaupnice članstva (OOS oziroma KOOS).

Iz navedenega je očitno, da se je predsedstvo odločilo za profesionalizacijo sindikalnega dela, kar je očitna novost v naši povojni zgodovini, očitno pa je tudi zgledovanje po sindikatih v zahodnem svetu. Na bolj zahodno usmeritev, ki je vsaj v primerjavi z vzhodno koncepcijo

sindikata (pa tudi v primerjavi z našim sindikatom, ki je v glavnem izgubil veliko čez ne ves ugled) uspešnejša in tudi privlačnejša, pa kažejo tudi osnovna stališča o preoblikovanju sindikata kot interesne organizacije delavcev (brez vodstva).

Vsekakor pa se bo ne glede na rezultate razprave po osnovnih organizacijah moral sindikat že sedaj dogovarjati z vodstvom podjetja, če je le to sploh pripravljeno omogočiti takšno delo sindikata. V nasprotnem primeru bo zamisel propadla ali pa se bo uresničitev zelo, zelo zavlekla.

Pri obravnavi poslovanja so sindikalisti kaj na hitro opravili z objektivnimi okoliščinami, na katere pač ne moremo kaj posebej vplivati, in so se odločili, da bi bilo potrebno najprej urediti zadeve v hiši, svojo ost pa so usmerili predvsem na vodstvo. Po mnenju predsedstva je naše današnje stanje posledica dosedanjega vodenja podjetja, ki se tudi po reorganizaciji ni bistveno spremenilo, saj Litostroj še naprej vodi pretežno ista garnitura vodstvenih delavcev. Zaradi tega se tudi učinki reorganizacije kažejo vse preveč počasi, to pa med delavci vzbuja in povečuje nestrpnost in apatijo. Konkretnije pa so na seji še opozorili na dejstvo, da je samo od delavcev težko zahtevati odgovornost in boljše delo, če za to nimajo zgledov pri vodstvenih vodilnih delavcih in da je neugodna kadrovska sestava, nad katero tarnamo, rezultat naše dolgoletne »kadrovske politike«, za katero vemo, kdo jo je krojil — (navadno pod plaščem samoupravljanja).

Govora je bilo tudi o vse bolj pogostih primerih, ko morajo delavci opravljati delo brez ustrezne dokumentacije oziroma v nasprotju z dogovorjenimi pravili. V zvezi s tem je bilo dano priporočilo, da delavci lahko odklonijo delo, za katerega mislijo da je nepravilno ali škodljivo. Opraviti ga morajo le, če dobijo pisni nalog od predpostavljene, razen v kolikor ne menijo, da gre za kaznivo dejanje.

Ob koncu obravnave te problematike pa je predsednik konference opozoril še na obljubo generalnega direktorja, da bodo vodilni delavci v bodoče bolj spremljali dogajanja v svojih enotah ter z obhodi in v razgovorih z delavci neposredno spremljali in reševali probleme ter delavce informirali.

Sindikat podjetja mora biti enoten in močan

Znano nam je, da se je sindikat doslej ukvarjal s kopico stvari, pravzaprav z vsem, kar se je le dalo, predvsem pa vse-prevečkrat z zadevami, ki sploh ne spadajo v njegovo področje delovanja: nekatere zadeve pa so mu bile dodeljene zato, ker ni bilo povsem jasno, kdo naj bi jih sicer izvajal, pogosto z utemeljitvijo, da so to pač stvari, katere so v inte-

resu delavca. In ker smo delavci vsi (pa čeprav so si naši interesi nasprotujoči), vsi delavci pa smo tudi člani sindikata, je pač marsikaj delo sindikata. Vemo tudi, da je sindikat sprejel nešteto sklepov, da je neštetokrat postavil svoje zahteve, ki pa so ostale (običajno) zgolj na papirju — nihče jih ni pretirano upošteval, sindikat pa se je počasi spreminjal v nekakšen terapevtski debatni klub, kjer so govorili o svojih težavah.

Vsi člani predsedstva, katerih mnemnja so se marsikje razhajala, pa so se nedvoumno strinjali v tem, da mora biti sindikat enoten, saj je le tako dovolj močan. Le močan sindikat pa se bo lahko pogovarjal z vodstvom podjetja ter postavljati svoje zahteve. Le na ta način bodo lahko dosežene optimalne rešitve (za obe strani, za vodstvo in za sindikat) in to po mirni poti, kar si želimo vsi.

T. Š.

IZ DELEGATSKIH KLOPI

Obravnavano poslovanje Litostroja

Osrednja točka dnevnega reda na seji zbora združenega dela skupščine občine Ljubljana Šiška, ki je bila v zadnjih dneh septembra, je bila namenjena oceni poslovanja organizacij, ki izvajajo sanacijo, in organizacij, ki so izkazale izgubo v polletju 1989. O isti tematiki so delegati zbora združenega dela razpravljali že tudi julija letos. Tedaj so zadolžili Izvršni svet občine, da na osnovi novega Zakona o računovodstvu oceni poslovanje organizacij v prvem polletju 1989, katere zaradi izgub v preteklem poslovanju izvajajo sanacijo. Organizacije so razvrščene v naslednje skupine:

- Organizacije, ki so izkazale izgubo v letu 1988 oz., ki izvajajo sanacijo in so v prvem polletju leta 1989 dosegle pozitivne rezultate;
- organizacije, ki so izkazale izgubo v letu 1988 oz., ki izvajajo sanacijo in so v prvem polletju leta 1989 dosegle izgubo;
- organizacije, ki so v letu 1988 izkazale pozitivne rezultate, v prvem polletju leta 1989 pa so izkazale izgubo.

V skupini a) so: Iskra, TOZD Baterija-Zmaj, Unitas, Polar, Ingrad, Tozd gradbena operativa, Us-luga, Tozd Zaključna dela, Avtomontaža, Tozd Tovarna vozil, in vrsta drugih organizacij iz šišenske občine.

V skupini b) pa so: Avtomontaža, TOZD Tovarna vozil, Iskra z nekaterimi svojimi tozdi in še nekatera druga podjetja. Med njimi je žal tudi Litostroj.

Izvršni svet občine Ljubljana-Šiška spremlja izvajanje sanacijskega programa v Litostroju tako skozi pogoje gospodarjenja, kot skozi rezultate poslovanja v sodelovanju z Jugobanko in Službo družbenega knjigovodstva.

Slednja je pregledala zaključni račun za leto 1987 in zahtevala razjasnitev nekaterih spornih vknjižb Litostroju je vse sporne terjatve s

Haditho ob zaključnem računu za leto 1988 odpisala, prečistila pa je podatke tudi za nekatere sporne knjižbe.

Izvršni svet je v obravnavi poročila o izvajanju sanacijskega programa ugotovil, da je Litostroj v letu 1988 izkazal 13.093,2 mio din izgube (pokrnil jo je iz revolarizacijskih odhodkov), poleg tega pa še 15.363,9 mio din skrite izgube iz preteklih let. V prvem polletju leta 1989 je izkazal 47.971,6 mio din izgube. Vzroki, ki so vplivali na slabe poslovne rezultate v prvem polletju leta 1989, so predvsem:

- izpad realizacije v izvozu s Sovjetsko zvezo zaradi razmer na jugoslovanskem trgu (proizvodi so sicer izkazani v zalogah, vendar po direktnih stroških, zato bo v primeru realizacije na trgu vsa razlika med prodajno ceno in direktnimi stroški evidentirana v prihodke),
- izpad realizacije na domačem trgu zaradi nelikvidnosti kupcev (proizvodi čakajo v zalogah),
- normalno nastali vsi stroški izdelanih proizvodov, ki čakajo v zalogah,
- zaradi izpada realizacije nastala nelikvidnost, ki ovira normalne nabave materiala za nepretrgan proizvodni proces (dolga ciklus proizvodnje),

- zaradi nelikvidnosti nastopajo težave pri sklepanju poslov v izvozu, za katere je potrebna garancija banke o solidnosti svojih komitentov,
- visoki stroški financiranja zaradi nelikvidnosti in uporabe kratkoročnih virov sredstev.

Naštete ugotovitve je izvršni svet predložil v obravnavo tudi delegatom šišenskega zbora združenega dela, ki so poročilo sprejeli skupaj z naslednjimi ugotovitvami:

— Izvedena je reorganizacija v družbeno podjetje s sedmimi proizvodnimi programi in skupnimi strokovnimi sektorji. V programih so združene strokovne funkcije: projek-tiva, tehnologija, planiranje, ekonomika, proizvodnja. Pozitivni učinki reorganizacije so prav v vertikalni povezanosti proizvodnih programov, negativen pa je enoten žiro račun, ki ovira plačevanje po prioriteti dospelih plačil.

— Vključitev mladih kadrov na pomembnejša delovna mesta.

— Ureditve nagrajevanja za dela in naloge s povečano zahtevnostjo.

— Postavitev metodologije spremljanja finančnih tokov.

— Akcija zniževanja zaloga materiala.

— Racionalnejša poraba energije s prilagoditvijo tehnologije in izvajanjem organizacije metalurške proizvodnje v nočnem času.

— Znižanje števila zaposlenih od 4600 na 4150 30. 6. 1989 in omejitve zaposlovanja delavcev z nižjo kvalifikacijsko izobrazbo, notranje pre-razporeditve in prekvalifikacije.

Nenazadnje lahko ocenimo kot pozitiven ukrep sanacije urejanje knjigovodskih evidenc in njihovo razčiščevanje ter pospešeno aplikaci-

jo računalniških metod spremljanja poslovnega procesa. Litostroj je skrite izgube moral pokriti iz poslovnega sklada.

30. 6. 1989 razpolaga z naslednjo strukturo sredstev in njihovih virov:

	Struktura v %
— osnovna sredstva in dolgoročne naložbe	63,8
— zaloge	23,6
— ostala sredstva	12,16

Litostroj ocenjuje, da bo do konca leta realiziral predvideno proizvodnjo v Sovjetsko zvezo zaradi značaja svojih proizvodov, ki predstavljajo nujno investicijsko opremo. Ob tretjem četrtletju predvidevamo, da bomo še vedno poslovali z izgubo, trenutno pa je izredno pereča likvidnostna problematika, ki je zaradi enega žiro računa še povečana.

Slavica MRKUN

Vsi smo (ne)odgovorni

Sindikalno predsedstvo je na svoji 27. seji ob obravnavi poslovanja v podjetju ugotovilo, da je današnje stanje v Litostroju posledica slabega vodenja, ki ga tudi po reorganizaciji vodi pretežno ista garnitura vodstvenih delavcev. Dodali so še, da se nekateri poslovodni delavci bolj trudijo, da obvladajo delavce, kot pa poslovne procese, za katere so odgovorni. Poleg tega so ugotovili, da si je vodstveni kader dobro uredil osebne dohodke, čemur nihče ne nasprotuje, če bi se le pokazali rezultati.

Če so navedena stališča sindikalnega predsedstva resnična, potem nam vsem v Litostroju ne bo težko priti na zeleno vejo. Zamenjajmo vodstvene delavce, ki spadajo v isto garnituro, pa smo rešeni. Pri tem bi bilo dobro, da sindikalisti čimprej pripravijo konkreten spisak (ne) odgovornih delavcev in ga predložijo organom upravljanja v razpravo.

»Neposlušni dopisniki«

Za septembrsko številko časopisa smo pripravili pester načrt prispevkov in informacij, s katerimi bi obogatili naš časopis in s tem povečali obveščenost delavcev. Povedati vam moramo, da načrta za dober časopis nismo mogli uresničiti iz več razlogov. Večina bolj ali manj odgovornih, pri katerih smo želeli dobiti informacije, se nam je spretno izvila z izgovori, da nimajo časa, ali da nimajo zadosti podatkov ali pa da niso pristojni za posredovanje ustreznih informacij. Skoraj vsi, na katere smo se obrnili, so dejali, da je bolje, da o tem in onem raje ne pišemo, da je še prezgodaj ali pa, da to in ono ljudje že vedo itd. Naj naštejemo le nekaj tem, o katerih smo želeli informacije, pa jih nismo dobili:

Kako se bo v Litostroju odrazila ustavev del za HE Vrhuvo?

Kakšne so dejanske možnosti za izplačilo OD v dveh delih?

Kakšni ukrepi se pripravljajo v programih, dejavnostih in sektorjih do konca leta?

Kako je z našim klirinškim izvozom?

Kako izgleda predlog Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja?

Kakšni so rezultati analize poslovanja programov dejavnosti in sektorjev po reorganizaciji?

Kako poteka pridobivanje naročil na tujih in domačih tržiščih itd.

Prispevki, ki bi v obliki ustreznih informacij odgovorili na predvidene teme, bi gotovo pripomogli k večji obveščenosti delavcev in k razjasnjevanju stvari, ki nas tarejo.

K. G.

Razmišljanje ob razpravah

O zakonu o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja

Zvezni zakon o delovnih razmerjih je kot predlog v Zvezni skupščini. Usklajujejo se zadnji predlogi in zahteve sindikatov in ko boste ta sestavek prebirali, bo morda že sprejet.

Sindikat podpira ta zakon, vendar se z vsebino nekaterih določil ne strinja in ne bo odstopal od svojih zahtev.

Šišenske razprave o zakonu o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja je Občinski svet zveze sindikatov Ljubljana Šiška strnil s strokovnim posvetom konec avgusta. Vse OOK so bile pozvane, da ne glede na podaljšano razpravo v času dopustov temeljito seznanijo svoje sodelavce z bistvenimi rešitvami v predlogu zakona ter podajo pobude in predloge za dopolnila zakona.

Prva ocena je bila, da sta Zakon o podjetjih in Predlog zakona o delovnih razmerjih neusklajena. Kako potekajo v tem času usklajevanja na podane pripombe, mi ni znano, lahko pa rečem, da zakon odpira prostor za boljše gospodarjenje z več svobode in stimulacijo delavcev, in z urejanjem pravic in obveznosti do dela in iz dela z večjo samostojnostjo podjetja. Zakon opredeljuje, kako bodo urejene pravice delavcev, kakšna bo vloga sindikata, samoupravnih in poslovnih organov do sindikata. Seveda je posebnega pomena, kako zagotoviti pravno varnost delavcev glede na novo vlogo poslovnih delavcev oz. organov, zlasti v primerih zlorab pri uveljavljanju pravic delavcev. Kako ravnati z delavci, ko postane določeno delo nepotrebno iz tehnoloških, ekonomskih ali drugih razlogov (stečaj). Prav gotovo program ukrepov v podjetju kakor tudi zakon predvidevata varstvo v vseh oblikah razporejanja delavcev na druga dela in naloge. Zakon predvideva tudi urejanje delovnega časa ter možnosti prehoda na krajši delovni čas. Ne glede na to, da ustava predvideva pravico delavcev do stavk in je podana pobuda, da se vnese v zvezni zakon o delovnih razmerjih, smo pripomnili, da tega ne kaže vnašati v pravilnike, ker

smo sprejeli stavkovna pravila, ki so v praksi tudi potrjena.

PREDNOST EKONOMSKIM REZULTATOM GOSPODARJENJA

Ob vsebini zakonskih določil me je vseskozi spremljalo razmišljanje, da ne bomo pozabili na človeka, sodelavca, na njegovo družino. Človek mora biti zdrav, motiviran za uspešno delo, ustvarjalen, le tako se podjetništvo gradi na znanju, s stalnim dopolnilnim izobraževanjem in novimi inovativnimi procesi. Ob tem bi dejal, da se mora sindikat tega zavedati in odigrati svojo vlogo. Preoblikovali smo se v podjetje, kateremu moramo dodati boljšo organiziranost, večjo izkoriščenost delovnega časa in vse tisto, kar pomeni uspešno poslovanje. Znanje bo moralo biti odločujoč dejavnik razvoja, če hočemo dosegati dobre rezultate gospodarjenja. Govorimo o trgu delovne sile, tem in onem v podjetju, stimulaciji, povišanju vrednosti točke, ne pa o znanju, strokovni usposobljenosti, učinkovitosti dela, kakovosti, boljši organizaciji. Prav to pa so osnovni elementi, ki so pravna in tržna zaščita delavca oziroma njegovega delovnega mesta, kot podlaga za pravilno stimulacijo in nena zadnje konkurenčnost. Danes ne smemo razmišljati kot nekoč: bo že kako! Če ne bomo zavihali rokavov, krepko pljunili v roke, nam bo trda predla. Tega se danes mnogi sodelavci ne zavedajo, a zakon uvaja možnost preverjanja delavčeve sposobnosti za delo na določenem delovnem mestu. O potrebah po delavcih z ozirom na delovni proces bo odločal delodajalec (pri nas trenutno to funkcijo opravlja svet), kar po

meni, da dosedanjih razvidov del in nalog ne bomo potrebovali in ne bo izgovorov: »To ni v mojem opisu del in nalog...«

V sedANJI samoupravni praksi npr. delavec, ki pride od vojakov, ne sme biti prerazporejen na druga dela in naloge, kot jih je opravljal pred odhodom. Zakon sedaj uvaja možnost, da se delavec lahko razporedi na drugo delovno mesto, ki ustreza njegovemu znanju in sposobnosti. Če takega delovnega mesta npr. v podjetju ni, mu preneha delovno razmerje. No, pa kljub temu ne bo šlo tako lahko. Delavec ima pravico ugovora na pristojni organ, pri odločitvah pa bo potrebno izhajati iz nedoseganja pričakovanih rezultatov. Na osnovi predlogov mojstra, obratovodje, vodje ali šefa sklep prinese poslovodni organ (direktor ali vodja) na osnovi dokumentiranega in strokovnega gradiva. To pomeni, da bo delavec lahko znotraj organizacijskih oblik njegovega znanja in sposobnosti lahko prerazporejen. Delavec se celo začasno lahko premesti v drugo podjetje, toda največ za 6 mesecev, k delom in nalogam, ki ustrezajo njegovemu znanju in strokovnim sposobnostim, skladno s sporazumom obeh podjetij.

KAJ S PRESEŽKI DELAVCEV

Moramo odkrito razmišljati, da smo tudi pri nas v preteklosti neproduktivno zaposlovali. Zakaj? Novih tehnologij nismo pravočasno uvajali, bile so potrebe po večji proizvodnji, pričakovani rezultati pa so bili za preživetje in nekaj več! Menim, da je tu žarišče ekonomskih in tehnoloških težav, ne samo pri nas, temveč v mnogih podjetjih.

Kaj in kako v primerih tehnoloških in ekonomskih presežkov delavcev v podjetju? Delavec ima v teh primerih pravico in dolžnost, da se dokvalificira ali prekvalificira za delo na delovnem mestu v podjetju ali

drugem podjetju na podlagi sporazuma pristojnih organov obeh delodajalcev, in sicer na delovnem mestu, ki ustreza njegovi strokovni usposobljenosti, znanju oz. delovni zmoglosti.

Zakon predvideva prerazporejanje delavcev v vseh oblikah, to pa z drugo besedo pomeni, da bo potrebno doseči ustvarjalnost vseh nas, s trajnim motivom za pridobivanje in uporabo znanja. Odklonitev prerazporeditve v podjetju ali drugam oz. dokvalifikacija za drugo ustrezno delovno mesto je hujša kršitev delovnih obveznosti in bo imela za posledico prenehanje delovnega razmerja.

Zakon o delovnih razmerjih za primer stečaja opredeljuje, da delavcem preneha delovno razmerje pod pogoji in na način, ki jih določa zvezni zakon, če se uvede postopek za prenehanje podjetja. Seveda vse to ne gre tako lahko, kajti SINDIKAT SE BO UPRL UVEDBI VSAKEGA STEČAJA, KI BO IMEL ZA CILJ REŠITI SE ODVEČNIH DELAVCEV.

V Litostroju že drugo leto izvajamo sanacijske ukrepe. Ekonomski položaj je težak, mi pa se nismo zdramili, premalo se zavedamo resnosti položaja. Prav gotovo bo vodstvo podjetja moralo biti odločnejše. Zakon predvideva pravico do dela v drugi organizaciji, pravico do prekvalifikacije, pravico do odkupa delovne dobe delavcu, pravico do enkratnega nadomestila v obliki odpravnine in v višini najmanj 24-kratnega zneska povprečnega osebnega dohodka delavca v podjetju, ustvarjenega v zadnjem četrtletju. Seveda mora ob tem dati pisno izjavo, da želi, da mu delovno razmerje preneha. Nadalje je dana možnost do denarnega nadomestila najmanj v višini zajamčenega osebnega dohodka, vplačila prispevka za pokojninsko-invalidsko zavarovanje in zdravstveno varstvo do dveh let. Seveda v skladu z zakonom so tudi druge pravice.

Naš osnovni cilj je in bo, da ohranimo produktivna delovna mesta, da izboljšamo kadrovsko strukturo, da strokovnjake primerno plačamo, če ocenimo, da je takih 40 in ne 4000 zaposlenih. Vsakdo od nas se ocenjuje, vrednoti in precenjuje ne glede na zahtevnost del in nalog.

Ob zaključku naj poudarim to, da je bilo v razpravah največ izrečenega o presežkih delavcev, pooblaštilih direktorja, pravici do osebnega dohodka in dobička ter kolektivnih pogodbah, ki se bodo sklepale in veljajo za vse delavce, ne samo za člane sindikata.

V podjetju bomo bolj podrobno spoznali ta zakonska določila, ko bo sprejet zakon in ko bomo pripravili v skladu s Statutom podjetja svoj pravilnik o delovnih razmerjih in varstvu pri delu. Do tega časa uporabljamo veljavno samoupravno regulativo.

I. Sabol

zaupno

• Nova organizacija je prinesla tudi nove probleme. eden od njih je telefoniranje. S starim telefonskim imenikom si sploh več ne moremo pomagati, novi pa je še zelo oddaljen (še v pripravi). Ne le to, da imamo nove številke in nova delovna mesta, temveč tudi že nove ljudi!

• Ko smo že pri telefonih, omenimo, da so pri preselitvi v novo pisarno že prvi dan ukradli odlični črnorumen telefonski aparat s spominom našemu predsedniku OOS Vasji Kreftu. Ne vemo, ali to velja kot pozdrav in spoznavanje z novo delovno sredino, ali se bojijo »spomina«. Oboje si bo predsednik gotovo zapomnil.

• Naša tiskarna je izpeljala genialno poslovno potezo: že sredi poletja so naročili večje količine papirja za izdelavo šolskih zvezkov, ki naj bi jih kupovali litostrojski delavci za svoje otroke. »Poza-bili« pa so ljudi obvestili o tem nakupu. Tega so se spomnili zdaj, ko se je šolsko leto že začelo! Pa nič hudega, saj imamo tudi med nami kar precej takih, ki jim šole še manjkajo...

• Govorimo, da so v naši prodaji precej nekvalificirani ljudje, zato tudi prodaja izdelkov in nabiranje naročil škripa. Pa vendar vsi naši »prodajni strokovnjaki« planejo pokonci, ko slišijo, da sprejemamo kvalificirane ljudi za nekaj višjo plačo od njihove. Mar bi jih plačali v zlatu ali vsaj v markah, če bi se nam le količjak izplačalo!

• Čakamo in čakamo, novih kadrov pa ni. Mogoče bi lahko kadrovska za začetek poizkušala kar pri sebi...

• Z reorganizacijo je odšel naš vodilni reorganizator — tovariš Sušnik. Reorganizacija je odnesla tudi njega in zdaj vlada na tem področju suša (mi bomo potonili).

• Sprašujemo se, zakaj nimamo OD v dveh delih? Zato vendar, da se bomo tistega enega toliko bolj razveselili!

• Športna sekcija je postala z jahorinsko ponudbo resni konkurent naši Sorici. Kaj če bi jim še kočo pustili v upravljanje, si bomo vsaj smučanje lahko privoščili!

M. M.

Stanovanjske zagate

Na področju reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev potekajo aktivnosti, ki pomenijo uresničevanje sprejete politike. Toda pri tem se postavlja vprašanje dejanskega učinka, kar pa ni odvisno od dela strokovne službe.

Za obdobje zadnjih treh let, ko ni mogoče plansko zagotoviti priliva sredstev, je namreč značilno, da je v istem letu objavljenih več razpisov, saj strokovna služba želi z razpoložljivimi sredstvi doseči čimvečji učinek. Ob tako visoki stopnji inflacije pa to pomeni, da je potrebno zagotoviti čim hitrejšo porabo in s tem vsaj v okviru možnosti omiliti upadanje realne vrednosti stanovanjskih sredstev. Pri tem nikakor ne moremo mimo dejstva, da dodelitev stanovanjskega posojila kot tudi družbenega najemnega stanovanja poteka po določenem samoupravnem postopku, ki zahteva svoj čas. Reševanje stanovanjskih vprašanj pomeni namreč za vsakega posameznika zagotovitev osnovnih življenjskih pogojev, zato je potrebno upoštevati veljavne pravne norme s področja stanovanjskega gospodarstva in pri tem vsem delavcem zagotoviti, da to pravico, ki izhaja iz delovnega razmerja, uresničujejo enakopravno pod enakimi pogoji.

V letošnjem letu smo na področju reševanja stanovanjskih vprašanj opravili naslednje večje aktivnosti:

— Zaključen je razpis za dodelitev stanovanjskih posojil delavcem za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše, ki je bil objavljen v juliju. Na prednostno lestvico po razpisu se je uvrstilo 8 upravičencev in sicer 7 za nakup stanovanja in 1 za nakup stanovanjske hiše.

— V teku je razpis za dodelitev stanovanjskih posojil za: nakup stanovanja ali stanovanjske hiše, graditev ali dograditev stanovanjske hiše ali stanovanja ni združno gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja. Za dodelitev stanovanjskih posojil so na razpolago sredstva v višini 5.000.000.000 dinarjev.

V razpisnem roku se je prijavilo 79 prosilcev in to: 7 za nakup stanovanja in 72 za gradnjo stanovanjske hiše.

Ob tem naj pojasnimo, da med prijavljenimi kandidati skoraj ni nikogar, ki gradi stanovanjsko hišo v združni gradnji. Za zadnje obdobje je značilno, da delavci gradijo stanovanjske hiše po principu individualne gradnje in so le včlanjeni v zadruge. Vključitev v zadruge pomeni za investitorja cenejšo gradnjo, saj je nabava gradbenega materiala preko zadruga oproščena delnega plačila prometnega davka. Od prijavljenih kandidatov le 7 ni vključenih v zadruge.

— V zaključni fazi je tudi razpis za dodelitev stanovanjskih posojil za

skupno reševanje z OZD zakonca, ki je bil objavljen v avgustu. Razpisane so bile 3 soudeležbe, prijavila pa sta se le dva kandidata. Višina soudeležbe znaša 20% od vrednosti dodeljenega stanovanja oz. standardnega stanovanja.

Iz tega je razvidno, da se tudi v OZD, kjer so zaposleni zakonci naših delavcev, zmanjšujejo možnosti za pridobitev družbenega najemnega stanovanja.

— V avgustu so bila dodeljena 3 stanovanja v kadrovske namene in 1 stanovanjsko posojilo za gradnjo stanovanjske hiše.

Ob tem želimo poudariti, da morajo tudi pri tej obliki reševanja stanovanjskega vprašanja delavci predložiti vse dokumente, ki jih sicer predložijo delavci ob razpisu, s čemer izpolnijo pogoje za pridobitev družbenega najemnega stanovanja ali stanovanjskega posojila. Ob pridobitvi najemnega stanovanja plačajo tudi lastno udeležbo.

Kadrovsko reševanje je mogoče le ob predhodni opredelitvi deficitarnih poklicev in sprejete politike reševanja stanovanjskih vprašanj.

— Glede na to, da razpoložljiva stanovanja, ki so se in se še bodo izpraznila iz obstoječega stanovanjskega fonda, ne bodo v celoti uporabljena za kadrovske namene, pa je v septembru objavljen tudi splošni razpis za dodelitev najemnih stanovanj. Pri tem pričakujemo veliko število prijavljenih kandidatov, ki pa bodo, ob upoštevanju razpoložljivih stanovanjskih enot, imeli minimalne možnosti za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja.

D. P.

Novosti v informatiki programa IO

V programu Industrijska oprema smo se lotili računalniške avtomatizacije procesa. Računalnik, ki je danes v razvitem svetu tako rekoč standardno orodje, pomagalo pri delu, je pri nas še vedno nekaj nedosegljivega in nerealnega. Stevo Glumpak, naš direktor, je očitno imel posluh za to in je začel uvajati računalnike Apple Macintosh in IBM PC ter podal tudi rešitve.

V teh nekaj mesecih, odkar nas je več, ki se imamo možnost ukvarjati z računalniki, smo vsi enotnega mnenja, da po starem ne gre več. Pokazalo se je, da so lahko stvari, za katere smo ure in ure presedeli na sestankih in se o njih dogovarjali in ki so zahtevale ogromno rutinskega dela, danes povsem avtomatizirane. Seveda smo na začetku vložili veliko truda za vnos podatkov, danes pa lahko postrežemo s svežimi takojšnjimi pregledi in analizami na skoraj vseh področjih poslovanja.

KAJ VSE SMO NAREDILI DO SEDAJ?

Naročila programa (RN)

Baza naročil nam omogoča izdelavo pregledov stanja vseh naročil, kot so:

- sprejeta naročila po mesecih,
- zaključena naročila po mesecih,
- vrednost posameznih naročil,
- plan realizacije po mesecih,
- zaključna naročila po mesecih,
- plan fakturiranja po mesecih,
- finančno stanje za vsako naročilo
- ter vrsto drugih obdelav glede na posamezne kriterije.

Avtomatizacijo kalkulacij IO

S pomočjo računalnika poskušamo poenostaviti kalkuliranje kot pomoč pri izračunu ponudbenih cen izdelkov in storitev.

Naročila polizdelkov pri drugih programih (HEO, PUM)

S pomočjo baze za naročanje polizdelkov v drugih programih planiramo dobavo polizdelkov (zvarjenci, izkovki, ulitki).

Štipendisti so bili na praksi

V letošnjih poletnih mesecih, večinoma v mesecu juliju in avgustu, so naši kadrovski štipendisti — študentje iz fakultet opravljali obvezno prakso v našem podjetju.

Od celotnega števila — 85 študentov višjih in visokih šol — je prakso opravilo 56 študentov. Višina nagrade je bila v povprečju 2.000.000 din za cel mesec prakse. Študentje, ki niso opravili prakse, ki je obvezna po štipendijski pogodbi, v mesecu avgustu niso bili upravičeni do štipendije.

Poleg štipendistov so bili na počitniškem delu tudi srednješolci, ki so želeli poleti delati in seveda tudi zaslužiti. Praktikanti so nagrado za prakso z zadovoljstvom sprejeli, čeprav višina nagrade ni bila tako vabljiva in visoka kot zaslužek, ki ga za mlade ponuja študentski servis.

V Litostroju na področju štipendiranja pripravljamo veliko novosti, zato želimo, da naši bodoči delavci čim bolje in kvalitetneje spoznajo našo tovarno in se seveda tudi v tem kratkem času česa naučijo. Ker smo se ravno pred prakso reorganizirali, smo morali tudi štipendiste na novo porazdeliti po programih, dejavnostih in sektorjih, tako da so v tem času študentje spoznali naše podjetje. Njihov delavnik je bil malo krajši kot naš. Prvi dan so se zbrali v kinodvorani SŠTS Litostroj, kjer smo jim skupno s kadroviki na kratko obrazložili novo organiziranost in ostale informacije, potem pa so odšli na svoja »delovna mesta«. Spoznali so proizvodnjo posameznih programov, tehnologijo, konstrukcijo, pro-

Avtomatsko izdelavo ponudb iz baze podatkov o tipiziranih proizvodih

Baza ponudb nam daje preglede protoka ponudb in njihovo realizacijo glede na posameznika ali službe, ki jih obravnavajo. Iz tega izdelujemo preglede:

- aktivnih ponudb,
- ponudb, ki jim je potekla opcija,
- realiziranih ponudb (VP),
- razne analize ponudb po trgih, proizvodih itd.

Obdelava besedil

Pri uporabi programov za obdelavo besedil si ometamo mnoge koristi. Poenostavili smo delo pri izdelavi ponudb, tehničnih obsegov dobav, navodil za obratovanje. Računalniško izdelujemo tudi kataloge proizvodov, ki so del našega proizvodnega programa. Izpisujemo jih na laserskem tiskalniku v tiskarski kvaliteti.

Besedila za izdelavo ponudb in tehničnih obsegov dobave integriramo s kalkulacijami. Poleg vsega naštetega pa želimo posodobiti in poenostaviti administrativno poslovanje, od korespondence, notranje in zunanje, do izdelave poročil, zapisnikov in ostalih pisnih besedil.

Mrežno planiranje

Pripravljamo mrežne plane za posamezne projekte (naročila) ali kritične pozicije.

Obdelava podatkov o kadrih

Kadrovsko področje v celoti obdelujemo z računalnikom. Na osnovi popolne datoteke o kadrih v programu lahko izdelamo vrsto analiz in pregledov kadrov. Spremljamo razvoj kadrov v programu z namenom, da lahko ob vsakem času ugo-

tovimo, kakšne kadre imamo in kakšna je njihova strokovna usposobljenost za delo. Spremljamo in analiziramo napredovanja ter stimulativni del osebnih dohodkov.

V programu imamo več računalnikov. Računalniki so različnih tipov, in sicer: Apple Macintosh II_x, II, SE in Plus ter IBM PC AT.

Povezani so v LAN mrežo s Phone Net konektorji in TOPS programi kar nam omogoča prenos datotek ter sočasno delo na vsestransko uporabnih aplikacijah, hkrati pa z uporabo informacij z različnih točk v programu IO (vodstvo, ekonomika, razvoj, plan procesa) hitreje in učinkoviteje obvladujemo poslovanje. Lokalna mreža se je dejansko izkazala kot koristen del informacijskega sistema, ki vzpodbuja k večji produktivnosti predvsem v pripravi proizvodnje. Uporaba Phone Net konektorjev je omogočila, da uporabljamo navadne telefonske linije, kar bistveno poceni mrežo.

Naša pričakovanja so usmerjena v iskanje in oblikovanje lastnih programskih rešitev, načinov in poti za izboljšanje poslovanja. Na razpolago so nam namreč

Dvainštirideseto šolsko leto

Pričetek dvainštiridesetega šolskega leta naše šole je za nami. Živ žav učencev se je umiril za vrati razredov, vsi počasi pozabljajo na počitnice, resno delo zopet jemlje vse več prostega časa.

Na novo se je k nam letos vpisalo 318 učencev. Tako kot vsa leta, tudi tokrat nismo mogli odpreti še enega oddelka metalurgov in imamo skupaj dvanajst oddelkov prvega letnika. Učitelje čaka trdo delo, saj je npr. med oblikovalci kovin kar 79% učencev z zadostnim uspehom iz osnovne šole. Vseh učencev je na šoli 1022. Zopet je bilo največ zanimanja za elektroniko, kot kaže pa bodo oblikovalci kovin in metalurgi še naprej deficitarni. Na žalost se za proizvodne poklice odločajo le zelo slabi učenci, tako da je tudi osip velik. Če za primer navedemo metalurgijo, vidimo, da imamo v drugem letniku le enega livarja in štiri metalurške tehnike. Podobno je v višjih letnikih. Na splošno je bil letošnji

izjemna programska orodja IV. generacije. Tako načrtujemo širjenje kroga oseb, ki bodo sposobne delati na računalnikih in seveda povečanje števila računalnikov in s tem tudi posodobitev informacijskega sistema v programu.

Relativno nizki stroški za hardware se nam po opravljenih analizah večkratno povrnejo že v enem letu.

Pri vsem pa je pri uporabi računalnika

izjemno važen dejavnik način komuniciranja z računalnikom. Apple Macintosh je gotovo eden redkih »prijaznih« računalnikov, ki ga lahko obvlada večina uporabnikov, ki nimajo posebnega znanja o »računalništvu«. Vsak, ki želi racionalizirati lastno delo, najde v njem nenadomestljivega in izredno zmogljivega pomočnika.

Program IO

osip podoben večletnemu povprečju, saj je izdelalo 87% vseh učencev.

Hkrati s šolo je zadihalo tudi življenje v domu učencev. Lanskoletne težave z zapolnitvijo zmogljivosti se še poglobljajo. Imamo še precej prostih mest. Vpisalo se je 112 učencev, od katerih ni niti polovica Litostrojčanov.

Izobraževalni center letos uspešno zapolnjuje popoldanske proste učilnice. Vpisali smo 220 slušateljev za poklice elektrotehnik, strojni tehnik in oblikovalec kovin. Nadaljevali bomo tudi z raznimi tečajnimi oblikami pouka in seminarji.

Kadrovske težave smo rešili do pričetka pouka in letos honorarnih sodelavcev skoraj nimamo. Tudi pouk smo zato lahko strnili v glav-

nem na dopoldansko izmeno in v učilnice na šoli. V domu imamo le še pouk obrambe in zaščite ter zdravstveno vzgojo.

V času počitnic smo opravili običajna vzdrževalna dela. Učence je pričakala nova merilnica za strojnike, v delu pa je še računalnicarisalnica v povezavi z CNC delavnico. Izpopolnili smo tudi nekaj zbirk in didaktičnih pripomočkov, stekel je nov univerzalni ostrilni stroj itd. Težave s centralno kurjavo še niso razrešene, čeprav imamo do kurilne sezone obljubljeno pomoč s strani mesta Ljubljane.

Še naprej ostaja nerešen problem telovadnice in s tem pouka telesne vzgoje. Težko je verjeti, da ga bomo kmalu rešili.

Kot vidimo, bo tudi letošnje leto pestro. Upamo, da bo uspešno tako za učence kot za vse ostale v učnem procesu, ne nazadnje tudi za naše podjetje.

M. P.

Kako nas je zalilo

V petek in soboto 18. in 19. avgusta je močno neurje z dežjem, točo in grmenjem povzročilo v Ljubljani in njeni bližini pa tudi daljni okolici veliko težav ter marsikje tudi precejšnjo gmotno škodo. Voda je zalivala kletne prostore delovnih organizacij in hiš, strele pa so zanetile precej požarov.

Gasilci nočne izmene — na skrajni levi jubilant — 25-letnik Jože Pintarič. (Foto: M. M.)

ja. To obliko prakse izvajamo preko mednarodne izmenjave študentov, ki poteka pri UK ZSMS. Tudi tuja študenta sta dobila nagrado za prakso v višini 80% povprečnega OD v gospodarstvu za pretekle mesece. Z izmenjavo tujih študentov bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Za zaključek bi bili veseli, če bi te vrstice spodbudile katerega od mentorjev ali štipendistov, da bi tudi sam povedal svoje mnenje, predloge in kritike o praksi.

I. Zaplotnik

Ker tudi Litostroj ni varen pred takšnimi silovitimi neurji (in niti ne ustrezno urejen ter zaščiten pred takšnim nenadnim navalom obilice dežja), se lahko le pravočasni, učinkoviti ter garaški akciji naših gasilcev in pomoči delavcev, ki so bili takrat, v petek zvečer oziroma ponoči v službi, zahvalimo, da v podjetju ni prišlo do večje materialne škode.

Že ko so se 18. avgusta ob sedmih zvečer pričeli nad Ljubljano zbirati gosti in črni oblaki, je bilo našim poklicnim gasilcem jasno, kaj se pripravlja in tudi približno, kako bodo preživeli noč. Glede na izkušnje s takšnimi neurji v preteklih letih je namestnik skupinovodje Ludvik Horvat, ki je vodil ekipo naših gasilcev prve izmene, izdal povelje, naj se pripravijo črpalke, tako da bo ekipa takoj pričela črpati vodo iz kletnih prostorov, ki jih bo zalila voda. V zelo kratkem času je bila njihova intervencija že potrebna. Litostrojske poti in ceste so se spremenile v deroče potoke in jezera, velike količine vode, ki je kanalizacija ni mogla požreti, pa je skozi okna in vrata vdrla v nekatere litostrojske kletne prostore. Zalilo je tiskarno, IBM-računalniški center, garderobe v Obdelavi, kisikarno, skladišče specialnega orodja in novo peskarno.

Naši gasilci so se takoj lotili dela

in pričeli črpati vodo iz poplavljenih prostorov. Dežurna ekipa, ki šteje tri gasilce, se je zaradi obilice dela okrepila še z enim gasilcem, ki so ga, ko je postalo očitno, da nam deževje ne bo prizaneslo, poklicali od doma. Črpalke so delovale, gasilci pa neutrudno garali vso noč, tako da je bila v vseh prostorih, ki jih je poplavelo, do jutra naslednjega dne voda izčrpana.

Prizadevnosti gasilske ekipe ter tistim delavcem, ki so bili v času neurja v službi ter so gasilcem priskočili na pomoč, gre zahvala, da ni prišlo do še večjih težav in materialne škode. Predvsem to velja za računalniški center, kjer bi bila na računalniški opremi kot tudi na notranji opremi prostorov škoda lahko velikanska!

Po zaslugi dobro organizirane akcije nismo imeli večje škode; še najhujše posledice so bile v tiskarni, kjer je v dveh prostorih prišlo do poškodbe tal (dvignil se je parket).

Vsem zahvalam za učinkovito akcijo navkljub pa moramo zapisati, da bi bil ves ta trud nepotreben ali pa olajšan, če bi kanalizacijo ter odtoke na kritičnih mestih ustrezneje uredili, tako da bi lahko požirali večje količine meteornih vod. Takšne nezgode se nam namreč ponavljajo kar vsako deževno leto!

A. Burger

Ob tovarniškem in osebnih jubilejih

V petek 8. septembra smo s sejo delavskega sveta podjetja počastili obletnico Litostroja. Na seji je govoril generalni direktor Jožer Šlander, temu pa je sledila podelitev priznanj delavcem za polno delovno dobo

Slavnostna seja delavskega sveta podjetja ob 41. obletnici ustanovitve Litostroja. (Foto: t.š.)

Generalni direktor Jože Šlander z delavci, ki so v Litostroju izpolnili polno delovno dobo

Opravičilo jubilentom

Pri objavi seznama letošnjih jubilentov v prejšnji številki časopisa je prišlo do grobe zmešnjave. Popolnoma so se zamešali sezname 25 in 30-letnikov ter delavcev, ki so ob obletnici Litostroja prejeli nagrado za polno delovno dobo. Pravilni seznam smo objavili v avgustovski številki Internih informacij, s čemer smo vsaj nekoliko popravili storjeno napako.

Vsem prizadetim se opravičujemo!

Uredništvo

Malo za šalo, malo zares

• Pri časopisu doživljamo pravi embargo informacij v Litostroju. Med prijatelji še kaj izvemo, ko pa je treba kaj napisati, so vsi kot tiste tri znane vzhodnjaške opice (nič slišati, nič videti, nič povedati) vendarle pa plače dobivajo take kot mi.

• Spet smo se na obroke opremili s pižamami, trenerkami, posteljnino in odejami Vuteks. Pa saj je nekdo tam kar prav povedal: »Nema seksa brez Vuteksa!«

• Naši gasilci so pa bili res neprijetno presenečeni. Ko so pripeljali na polnjenje gasilne aparate, so jim vse zasegli oziroma zadržali, ker že od lanskega leta niso bili plačani. Zdaj pa zares previdno, da ne bo požarov!

• Med delavci v Litostroju vlada veliko negodovanje, ker so novi pravilniki o nagrajevanju spet čisto nerazumljivi, čeprav je bilo obljubljeno, da jih bodo zdaj — v podjetju — vsi razumeli. Ampak le zakaj? Saj tudi starih nismo!

• Ko smo pripravljali reportažo v Krškem, je eden od delavcev rekel, da bo sliko poslal svoji mami s temle podpisom: »No draga mama, na sliki sva jaz in črpalka. Jaz sem na levi!«

• Če bi naši delavci v proizvodnji začeli štrajkati, se to sploh ne bi poznalo. Takrat niso hoteli delati, zdaj pa nimajo kaj delati.

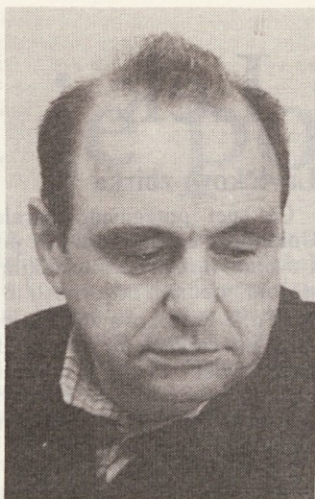
M. M.

Glasiło delavcev Titovih zavodov Litostroj Ljubljana, Djakovičeva 36 izhaja enkrat mesečno v času od 20. do 30. v mesecu (občasno posebnimi prilogi) v nakladi 5700 izvodov. Izdaja ga delavski svet delovne organizacije, ureja pa odbor za obveščanje (časopisni svet) pri delavskem svetu delovne organizacije in uredniški odbor: predsednik Vukoslav Živković in člani: Vjekoslav Jantol, ing. Mirko Čepuran, dipl. ing. Mira Šček, Slobodan Nikolić, ing. Silvan Štokelj, Radenka Kovačič, dipl. prav. Dubravka Krneta in odgovorni urednik Karel Gornik, glavna urednica Marijana Meglič, tehnična urednica Estera Lampič, novinar dipl. soc. Anton Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Tel. uredništva 558-341 (h. c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana.

Glasiło redno izhaja od januarja 1960, od junija 1976 pa je tudi ustrezno registrirano pri pristojnem republiškem komiteju za informiranje in je s sklepom 421 - 1/72 oproščeno prometnega davka. Poština plačana pri pošti 61102 Ljubljana. Naslovniki prejajajo glasiło brezplačno.

Janez Dimnik

Polna delovna doba

Janez Dimnik je eden izmed osmih Litostrojanov, ki so ali pa še bodo letos v našem podjetju dopolnili polno delovno dobo. On je tudi še eden od redkih še zaposlenih delavcev, ki se spominja, kakšen je bil Litostroj ob samem začetku.

Janez je bil v Litostroj premeščen iz tovarne poljedelskih strojev na Kodeljevem. Na Kodeljevem se je tudi izučil za strojnega ključavničarja, pri nas pa je kmalu po svojem prihodu — še isti mesec opravil pomočniški izpit.

Litostroj, v katerega je prišel tistega daljnega leta 1947, se je močno razlikoval od današnjega. Zgrajena je bila siva livarna ter zgradba, v kateri je danes modelna mizarna. Tudi opremljenost, s stroji je bila dokaj skromna. Večina teh prvih strojev, ki so v začetku prihajali v Litostroj, je izvirala iz vojne odškodnine. Tudi delovni pogoji so bili v tistih časih precej slabši kot danes. Primanjkovalo je strokovnega kadra in sploh je bilo veliko težav, ki pa so jih Litostrojanji z obilo dobre volje in mladostnega zagona postopno, a uspešno premagovali.

Delo strojnega ključavničarja v Litostroju si predstavljamo kot delo na stroju, Janez Dimnik pa je spčetka opravljal svoj poklic ročno, kar je razumljivo, saj v tistem času v glavnem strojev še ni bilo ali pa niso bili postavljeni. Takoj ko so stroje namestili, pa je bil Janez premeščen na delovno mesto rezkalca v takratni obratovnici. Vendar ni delal le na rezkalnem stroju, po potrebi je delal tudi na drugih strojih, saj je v tistem času poleg vsega ostalega primanjkovalo tudi delavcev za takšna dela.

Od takrat, ko je prvokrat stopil za litostrojski rezkalni stroj, pa vse do danes — vseh 40 let — je Janez preživel za takšnimi in drugačnimi obdelovalnimi stroji. Sam pravi, da je delal na veliki večini naših obdelovalnih strojev. Naj omenimo le tiste, na katerih je delal dalj časa: najprej je bil to rezkalni stroj in še horizontalni rezkalno-vrtalni stroj, potem nekaj časa karuzel, potem pa spet borverk, za katerim je ostal do leta 1980, ko so ga zaradi zdravstvenih razlogov premestili k manj napornemu delu. Postal je inštruktor mladih delavcev, na katere prenaša vse svoje dolgoletne izkušnje in jih vpečuje v delo na borverku, ki je, kot pravi, izrazito zahteven stroj z veliko različnimi operacijami ter veliko orodja. Kot takšen od vsakega novince zahteva precej časa ter potrpljenja, pa tudi pomoč izkušenega delavca, ki začetniku z nasveti pomaga, da delo na stroju čim bolj obvlada. Janez pravi, da so potrebna kar kakšna dve do tri leta, da recimo učenec naše šole postane dober borverkist. To pa je kar precej časa, tako da mladi fantje pogosto zgubijo voljo. Poleg tega pa to zahtevno delo ni primerno plačano — vsaj v primerjavi s delom na drugih, manj zahtevnih strojih, katere je mogoče obvladati hitreje in z manj truda.

Ko je že govora o delu z mladino, je potrebno še omeniti, da je leta 1982 delal tudi v naši šoli, kjer je učence učil dela na borverk stroju, ki so ga v tistem času premestili iz ob-

Ob seji delavskega sveta Litostroja so bile tudi slavnostne seje svetov programov, dejavnosti in sektorjev, med drugimi...

... v programu Industrijske opreme, kjer je dobil priznanje tudi 25-letnik Alojz Fabjan

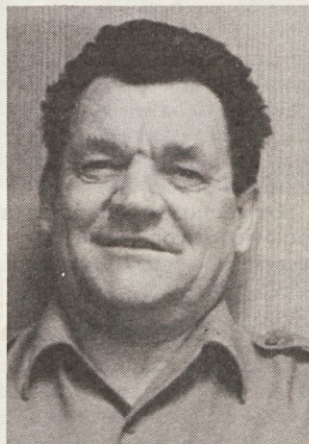
in v sektorju skupnih služb podjetja. (Foto: t.š.)

delave v šolo. Vendar pa je na šoli ostal le nekaj mesecev, nato pa se je vrnil na svoje staro delovno mesto v prostore obdelave.

Janez pravi, da bi težko ocenil teh štirideset let, ki jih je preživel v Litostroju. Izmenjavali so se dobri in slabi časi, včasih je nezadovoljstvo že skoraj doseglo tisto mejo, da je pomislil na zamenjavo službe, vendar so se zadeve uredile in zopet se je obrnilo na bolje. Sploh se mu zdi, da je bilo lažje na začetku, k čemur je veliko pripomoglo tudi medsebojno tovarištvo pionirjev, ki so prišli v tovarno, ko se je ta šele rojevala, in zagajali prve litostrojske stroje, izdelali prve litostrojske proizvode.

Čisto za konec sem kot starega Litostrojanca še vprašal, če je res, kot se vse pogosteje in glasneje govori, da je zadnje čase malo dela in da so proizvodne hale prazne, stroji pa stojijo. Pravi, da je res tako: včasih je bilo vse založeno z materiali in izdelki, danes pa je bolj prazno. »Pojasnjujem nam,« je še dodal, »da gredo vsi izdelki sproti iz tovarne. Vemo pa tudi, da so zdajšnji stroji boljši in hitrejši od nekdanjih, kar pa ne opravičuje tega, da veliko strojev pogosto stoji, ker zanje ni dela. Dovolj dela je za zahtevnejše stroje, ne pa za enostavnejše, na katerih delajo mladi delavci, ki pa so naša prihodnost in povsem nesmotrno jih puščamo, da posedajo in izgubljajo veselje do dela. Tega včasih ni bilo. Pa še tega se moramo zavedati in se zamisliti nad dejstvom, da je bila včasih naša tretja izmena močnejša, kot je danes druga.«

Jože Pintarič

25-letnik

JOŽETA PINTARIČA poznam že vrsto let kot simpatičnega in prijaznega možaka, ki pa za hudomušnim nasmehom ne skriva, da jih ima kar precej za ušesi. Vsa leta v Litostroju opravlja poklic poklicnega gasilca, nekaj let pa je preživel tudi na delu v Avstriji. Doma je iz Čakovca, kjer živi njegova žena, pet že odraslih otrok in trije vnuki. V Ljubljani ima sobo, delovni čas gasilcev pa mu omogoča, da gre večkrat domov.

Čeprav je poklic gasilcev v Litostroju slabo vrednoten, je z delom kar zadovoljen, drugo leto pa se namerava upokojiti. Zelo ga cenijo tudi njegovi sodelavci, saj kot izkušen pleskar in marljiv delavec rad postori še veliko dodatnega dela. Ob tem pa se zelo rad povešeli in pozabava, zato ni čudno, da se je že močno veselil izleta jubilarov v ČSSR. Z njim prav gotovo tudi ostalim ni bilo dolgčas!

M. M.

PREDSTAVLJAMO VAM

Naši sosiedje - DO Lek

Od Pivovarne Union smo se tokrat preselili bližje, in sicer k našim vzhodnim sosedom — delovni organizaciji LEK. Obisk te delovne organizacije je bil še toliko prijetnejši, ker ima naše uredništvo tudi že dolgoletne in prijateljske stike z Lekovim uredništvom.

Pomemben mejnik v razvoju Leka pomeni leto 1970, ko sta Lek in Bayer AG iz Leverkusna sklenila pogodbo o skupni naložbi v novo jugoslovansko farmacevtsko in kemično podjetje Bayer Pharma Jugoslavija v Ljubljani. Lek je vanj vložil 51 odstotkov. Najpomembnejša Lekova pridobitev v sedemdesetih letih pa je nova tovarna, ki je desetkrat večja od prejšnje. Proizvodne zmogljivosti so se tako izredno povečale, Lek pa je začel poleg farmacevtskih izdelovati še veterinarske in kozmetične izdelke.

Danes delovno organizacijo sestavljajo tri proizvodne temeljne organizacije, pet temeljnih organizacij skupnega pomena in delovna skupnost skupnih služb. To je veliko podjetje s približno 2800 zaposlenimi delavci, ki delajo v šestih krajih po Sloveniji: v Ljubljani, Mengšu, Prevaljah, Lendavi, Lipovcih in Kranjski gori. Lek ima tudi precej svojih predstavništvo po Jugoslaviji, od katerih sta najpomembnejši v Beogradu in Zagrebu. Ostala predstavništva so bolj marketinškega značaja, kajti proizvodov, kakršne proizvaja Lek, ni dovoljeno javno reklamirati.

Lekova dejavnost sodi po naravi svojega dela med najboljše — po zahtevnosti, kompleksnosti, zahtevah trga in dinamiki pa med najtežja delovna področja. Svoja znanja je namreč prisiljen vključevati v delo in končne izdelke. Razvoj je zato močen le z razvijanjem in izkoriščanjem inovativnega potenciala. Zato je poslovna politika Leka usmerjena v organizirano množično inovativno dejavnost, ki vse bolj posega v proces pridobivanja dohodka. Tako je Lek 1982. leta osvojil fermentacijsko proizvodnjo ergotalkaloidov, ki sestavljajo velik del proizvodnega programa in prodaje na zahtevna tržišča, leta 1985 pa se je začela fermentacijska proizvodnja antibiotika gentamicina, ki na podlagi kemijske sinteze sodi med pomembne proizvode cimetidin, za kar ima Lek v svetu zaščiteno tehnološki proces.

Drugi najpomembnejši Lekov proizvodni program so kemični izdelki in surovine oziroma aktivne substance za zdravila. Kot zanimivost povejmo podatek, da Lek izdeluje 122 zdravil v 170 oblikah in z njimi pokriva skoraj vsa indikacijska področja. Med pomembne proizvode sodijo tudi tisti s področja kozmetike, poleg dentalnih izdelkov pa Lek dopolnjuje tudi svojo ponudbo z izdelki za veterino.

Omenimo še to, da Lek praktično polovico svojih izdelkov izvozi, uspešno pa sodeluje tudi s Krko in Plivo.

Lekova domača lekarna

Vsa Lekova sodobna fitoterapija je zrasla iz ljudskega zdravilstva na osnovi dolgoletnih izkušenj in raziskav.

Zato je tudi pridelovanje zdravilnih rastlin in njih zdravljenih učinkov že dolgoletna dejavnost tovarne Lek. Že ob ustanovitvi so začeli ekstrahirati ržene rožičke in nekaj drugih zdravilnih rastlin, do leta 1964, ko se je začela mehanizirana pridelava rženih rožičkov in gojenje naprstca, kar je predstavljalo glavno Lekove rastlinske proizvode.

Danes predstavljajo najpomembnejši del te proizvodnje naslednje rastline: trajni mak, pegasti badelj, baldrijan, melisa, poprova meta in artičoka, ob tem pa Lek predeluje tudi vrsto drugih samorodnih zdravilnih rastlin.

Pred leti je začel Lek prodajati svoja rastlinska zdravila pod nazivom: Lekova domača lekarna. Proizvodi so se začeli prodajati bolj komercialno kot zdravila na recept, v vabljenih ovitkih. Tudi miselnost ljudi, ki se spet vse bolj nagiba k naravnim rečem in tako tudi zdravilom, je spodbudila kupce, da so vedno bolj segali po novih Lekovih proizvodih. Tudi rezultati so bili dobri, tako se je prodaja teh proizvodov že dobera uveljavila na našem tržišču.

V svojem fitoterapevtskem programu ima tako Lek že 25 preparatov v obliki tablet, dražejev, kapljic, kapsul, granulatov in krem ter 7 vrst instant Plantex čajev.

Marsikdo se verjetno večkrat vpraša, ali so rastlinska zdravila

Lavičkova zbirka

Če spet potegnemo paralelo z Unionom, se lahko tudi Lek pohvali s svojim razstavno-muzejskim prostorom, vrednim pozornosti in ogleda. To je Lavičkova zbirka, imenovana po češkem lekarnarju Bohuslavu Lavički. Lek jo je odkupil leta 1978 in jo s pomočjo poznavalcev dokončno uredil in pripravil za ogled ljubiteljem starin.

Bohuslav Lavička, rojen leta 1879 na Češkem, je deloval kot lekarnar in kasneje kot magister farmacije na Češkem, kasneje se je dodatno šolal v Švici, leta 1909 pa je prišel v Slovenijo. Po službovanju v različnih lekarnah je kupil lekarno v Trzinu in se poročil z Zagrebčanko Katjo Rastovčan. Zaradi svoje svobodniželosti je dobil državljanstvo kraljevine SHS šele leta 1932, med vojno pa je bil zaradi svojega prepričanja

Lek je bil ustanovljen 31. oktobra 1946 kot tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov. Ob ustanovitvi je bilo to majhno podjetje z nekaj obrati in 85 zaposlenimi delavci. Že po nekaj letih delovanja se je začel povezovati z velikimi farmacevtskimi hišami v tujini, kar mu je dalo nov zalet in možnost prvega prodora na tuja tržišča. Hkrati so zrasli analitiški, razvojni in kontrolni laboratoriji, naprave za proizvodnjo digitalisovih glikozidov, alkaloidov rženih rožičkov, derivatov 8-oksikolinina in živobresnih organskih spojin.

Vzporedno s tem se je vedno bolj večala tudi strokovnost zaposlenih in tesno razvojno raziskovalno ter poslovno sodelovanje z jugoslovanskimi univerzami in raziskovalnimi ustanovami. LEK se je povezal tudi z mnogimi svetovno priznanimi in cenjenimi proizvajalci zdravil in kozmetičnih izdelkov.

drugačna od »sintetskih«
zdravil. Enostavno povedano je razlika le pri registraciji, saj je pri rastlinskih zdravilih potrebno le mnenje pristojne ustanove o neoporečnosti delovanja rastlinskega zdravila, pri sintetskih zdravilih pa je postopek dosti bolj zapleten.

Vse bolj pa se kažejo tudi druge dobre lastnosti rastlinskih zdravil, ker so nekatera bolezenska stanja primernejša za tovrstno zdravljenje, saj antibiotiki in ostala sintetska zdravila močno zmanjšujejo odpornost telesa. Ta zdravila so zaradi manj testiranja cenejša in dosti primernejša za avtomedikacijo (samostojno zdravljenje). Pri nas veljajo ta zdravila za zdravilne še vedno kot pomožna zdravila, o katerih niso obveščeni, vendar kupci vse pogostejše segajo po njih in jim vedno bolj zaupajo.

Zanimivosti in težave jedrskih elektrarn

Začetki jedrskih elektrarn

Prvo kontrolirano verižno reakcijo je konec leta 1942 v Chicagu izdelal Fermi s skupino sodelavcev.

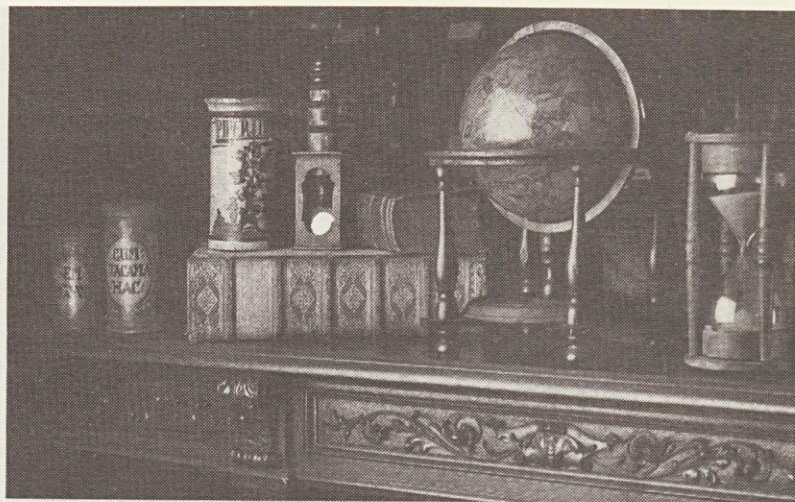
Dvajset let pozneje je, sredi leta 1954, začela obratovati prva jedrska elektrarna v svetu Obninsk (SZ) z močjo 5 MWe.

Delovanje eksperimentalnih reaktorjev v Franciji, Angliji, SZ in ZDA je privedlo do graditve večjih enot, na primer v Ameriki — elektrarne Shippingport 1 v Pensilvaniji, ki je imela za tisti čas (leto 1957) pomembno moč reaktorja — kar 505 MWt.

Konec leta 1980 je svet izkoriščal 336 jedrskih energetskih reaktorjev s skupno električno močjo 220.084 MWe. JE Krško z bruto električno močjo je približno 324. jedrska elektrarna v svetu, njena moč pa je približno enaka polovici moči največjih enot.

Radioaktivni odpadki

Med obratovanjem jedrske elektrarne nastajajo plinasti, tekoči in trdi radioaktivni odpadki. Za obdelavo plinov sta v elektrarni dva vzporedna zaprta kroga s kompresorjem in katalitsko sežigno pečjo za vodik ter šest zbiralnikov za razpad in vzdrževanje komprimiranih razcepnih plinov. Zmogljivost zbiralnikov zadostuje za več kot enomesečno zadrževanje plina in v tem času večina kratkoživih razcepnih plinov

Lekarniška zbirka mag. Bohuslava Lavičke

nja 16. julija 1942 ustreljen kot talec.

Lekova zbirka je zbirka predmetov velike vrednosti, ki jih je Lavička zbiral celo življenje. Mnogo teh predmetov je zbral od svojih stanskih kolegov ter odkupil v prodajalnah po Nemčiji in Švici. Med vojno so hoteli Nemci zbirko preseliti v Frankfurt ob Majni, k sreči pa so jo domačini skrili po raznih skrivališčih in jo po osvoboditvi spet prenesli nazaj v Lavičkovo hišo v Strahinje pri Naklem.

Ta zbirka ni zanimiva le po svojih starih in redkih predmetih, temveč vključuje tudi eno najpomembnejših specialnih knjižnih zbirk na Slovenskem, nadvse zanimivo pa je tudi keramično in drugo posodje. Zbirka vsebuje tudi arheološki del, vse skupaj pa je zdaj na ogled v Leku.

Zbirka sicer ni odprtega značaja, lahko pa se tam dogovorite za ogled, ki ga za skupine z veseljem organizirajo. Z velikim zanimanjem si zbirko ogledujejo tudi poslovni gostje.

Že v Unionu pa tudi v Leku nam je nenehno prihajalo na misel, da bi kaj podobnega lahko organizirali tudi v Litostroju, saj ima tudi naša proizvodnja veliko tradicijo!

Ponos Leka — novi proizvodni obrati

Lekova osnovna težnja ni v širitvi programov in večanju števila zaposlenih, temveč v razvojnem in proizvodnem povečanju dela.

S tem namenom je lani septembra Lek podpisal pogodbo s podjetjem Ivoclar Vivadent iz Liechtenstaina o

skupnem vlaganju v proizvodnjo umetnih zob. Tuji partner bo prispeval predvsem opremo, v Prevaljah pa že teče gradnja novega obrata, ki bo zagotavljal kakovostno proizvodnjo celotnega dentalnega programa. Skupni projekt naj bi bil zaključen v prvem trimesečju letošnjega leta, redna proizvodnja pa mora steči do poletja. Lek namerava dentalno proizvodnjo še izpolnjevati, to pa je tudi nekakšno nadaljevanje že dosedanjega lekovega programa Lekodent.

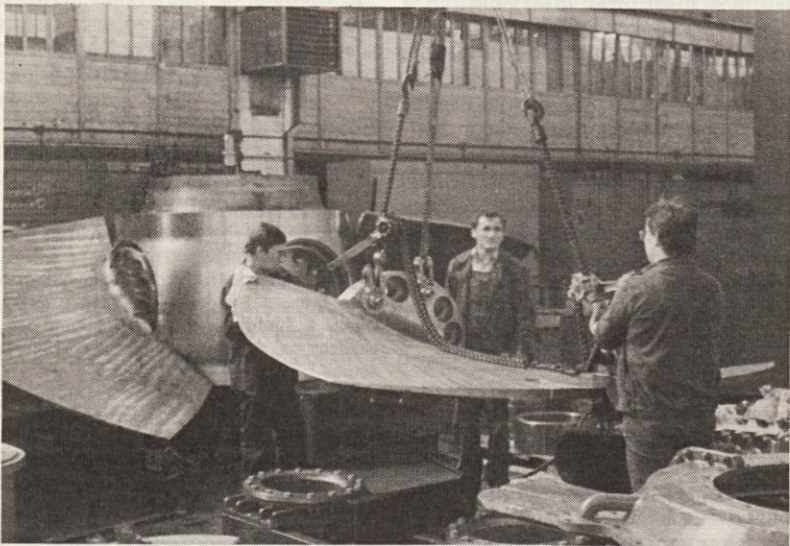
V novi tovarni v Prevaljah naj bi letno izdelali tri milijone zob, od tega en milijon za izvoz. Zob nam torej ne bo manjkalo!

Drugi pomemben obrat pa bo v Lendavi, kjer namerava lendavski Lek zgraditi obrat za proizvodnjo dveh novih antibiotikov — Linkomicin in Kindomicin. Kot zanimivost naj povemo, da teh dveh farmacevtskih surovin v Jugoslaviji še nihče ne proizvaja, obstaja le proizvodnja gotovih farmacevtskih preparatov na osnovi uvoženih substanc. Zdravila, narejena iz teh preparatov, se bodo uporabljala za zdravljenje anaerobnih infekcij.

Toliko torej o našem sosedu — Leku, ki smo ga do sedaj najbrž bolj malo poznali. Lahko bi sicer še veliko napisali — med drugim tudi o skrbi za delavce in družbenem standardu, a bodi za tokrat dovolj.

Naslednjič bomo izbrali spet takšno šišensko DO, ki bo po proizvodnji čim bolj različna od naše!

Pripravila M. M.

Montaža prvega Kaplanovega gonilnika za HE Fala. Končna montaža in odprema gonilnika pa je odvisna od pravočasne dostave turbinske gredi iz Češkoslovaške. (Foto: E. L.)

razpade, preostali pa gredo ob ugodnih vremenskih razmerah v ozračje. Nenadzorovanega izpuščanja ni, kadar je koncentracija radioaktivnih plinov večja od dovoljene.

Tekoče radioaktivne odpadke čisti posebna čistilna naprava. Posebej se čisti kaluzna voda iz uparjalnikov. Radioaktivnost izpuščene vode v Savo je znatno nižja od dovoljenih maksimalnih vrednosti.

Vse trde radioaktivne odpadke, ki nastajajo med obratovanjem elektrarne, pri vzdrževalnih delih in popravilih zbirajo v posebnem obratu. Trde odpadke skupaj z oblekami stiskajo ali strjujejo in polnijo v 208 litrske sode iz jeklene pločevine. Sode začasno shranjujejo v skladišču ob elektrarni. V enem letu obratovanja elektrarne nastane okoli 250 m³ tehnološkega odpada. Za odlaganje oziroma zbiranje, predelavo in transport odpadnega materiala se bodo pojavili dodatni stroški, polemike o tem pa že nekaj časa tečejo po celi Sloveniji.

Kaj pa izrabljeno gorivo?

Izrabljeno jedrsko gorivo se odlaga v posebej zgrajenem skladišču bazenu v elektrarni, ki se zaradi visoke aktivnosti novo nastalih fizijskih produktov in preostale toplote potaplja v vodo, v kateri je raztopljena borova kislina. To skladišče se uporablja tudi v času menjave goriva. Po 5—6 letih hlajenja v bazenu

elektrarne se izrabljeno jedrsko gorivo predela ali odloži v suha skladišča — silose ali posebne suhe kontejnerje na območju elektrarne. Zgrajene zmogljivosti za odlaganje zadostujejo za 17 let obratovanja elektrarne. Za trajno odlaganje izrabljenega jedrskega goriva za nadaljnjih 15 let obratovanja bo potrebno zgraditi dopolnilne zmogljivosti.

Kam z ostarelo elektrarno?

Za zapiranje jedrskih elektrarn obstajajo različne rešitve, čeprav so bile doslej zaprte samo tri take elektrarne. Do zapiranja JE Krško bo v svetu zaprtih že kakšnih 200 elektrarn, kar bo tudi nam lahko služilo za primer in izkušnje.

Zapiranje je tesno povezano s stroški, saj lahko odstranimo celoten kontaminiran del postroja in izrabljeno gorivo ali le minimalno dekontaminiramo del opreme.

Kot najugodnejša varianta se ponuja nadaljevanje izkoriščanja elektrarne z izgradnjo nadomestnega postroja. S to opredelitvijo se cena zapiranja vključi v nove stroške, ki so zanemarljivi, nov energetski objekt, ki bi se zgradil na isti lokaciji, pa lahko prevzame celotno infrastrukturo okoli elektrarne. S tem so stroški nove investicije res znatno manjši, vendar pa bo čas pokazal, za kaj se bomo odločili, ko bo potrebno.

Na obisku jedrske elektrarne Krško

Nevarni gigant je počival

O jedrski elektrarni v Krškem v našem časopisu obširneje še nismo pisali, zato se nam je zdel čas remonta, vzdrževanj in popravil dovolj ugoden, da obiščemo elektrarno in naše delavce, ki opravljajo različna vzdrževalna dela na žerjavih in črpalkah. Tako smo izvedeli tudi nekatere podatke o sami elektrarni, saj je to področje, ki nas upravičeno vedno bolj zanima.

Gotovo se še marsikdo spominja velikih razprav, kje naj bi naša prva jedrska elektrarna stala, pa tudi razprav o projektu gradnje naslednjih jedrskih elektrarn v Jugoslaviji. Takrat se je zdela ta energija tako primerna, da sploh nismo dosti razmišljali o možnih posledicah in nesrečah. Danes so časi seveda precej drugačni...

Prve raziskave so opravili na Krškem polju med leti 1964 in 1969, leta 1970 pa sta IS Slovenije in Hrvatske sklenila dogovor o skupni graditvi dveh jedrskih elektrarn za pokritje naraščajočih potreb po električni energiji v obeh republikah. Temu je botrovalo tudi dejstvo, da v obeh republikah primanjkuje primarnih energetskih virov.

Investitorja — Savske elektrarne Ljubljana in Elektroprivreda Zagreb — sta na podlagi razpisa izbrala najugodnejšega ponudnika za dobavo opreme in gradnjo — ameriško firmo Westinghouse Electric Corporation in njegovega projektanta ameriško firmo Gilbert Associates Inc. Izvajalci del na gradbišču so bile domače delovne organizacije.

1. decembra 1974 je predsednik Josip Broz Tito vgradil temeljni kamen za jedrsko elektrarno Krško.

Še danes je JE Krško prva in edina tovrstna elektrarna v Jugoslaviji, čeprav je začela poskusno obratovati že leta 1981, s polno močjo pa avgusta 1982. leta.

Njena moč na pragu je 632 MW, opremljena pa je z Westinghausovim lahkovodnim tlačnim reaktorjem toplotne moči 1882 MW. Elektrarna je priključena na 380 kV omrežje za napajanje potrošnih središč v Sloveniji in na Hrvaškem, letna proizvodnja pa znaša 4 TWh, kar predstavlja okrog 20% skupne proizvodnje električne energije obeh republik.

Nujen pogoj za gradnjo jedrske elektrarne je, da stoji ob tekoči vodi (reki) ali morju, saj voda ohlaja hladilne sisteme. Vsi tehnološko pomembnejši objekti stoje na masivni železobetonski plošči, ki tvori čvrst

in potresno varen temelj. Zato tudi ni čudno, da so v objekte elektrarne vgradili kar 170.000 ton betona, 32.000 ton armatur, ob tem pa še 9.027 ton jeklenih konstrukcij in kar 932.000 metrov električnih kablov.

Osrednja stavba elektrarne je reaktorska zgradba s svojo značilno kupolo, v kateri je raktor s hladilnima krogoma ter varnostnimi sistemi. Ob njej so še objekti za pomožne sisteme, hlajenje delov, ravnanje z gorivom, zasilni dizelski generatorji in turbinska zgradba. Značilno podobo Savi daje na tem delu še pretočni jez, ki zagotavlja zadostno višino vode ob vseh vodostajih. V sklopu elektrarne je še skladišče srednje in nizko radioaktivnih trdih odpadkov, koder je začasno mogoče shraniti 6000 sodov.

In na koncu ima elektrarna še lepo upravno stavbo z delavnicami in stikališče.

NEVARNOST NAREKUJE NAČIN DELA

Elektrarna ima izreden varnostni sistem že pri vходу. Ko sva s sodelavcem prišla, so naju natančno popisali, poklicali tovariša Tanka, vodjo naše remontne skupine, in naju končno posebnimi izkaznicami, ki delujejo na računalniški sistem, spustili v elektrarno.

Že v upravni stavbi, ki je povezana z delavnicami, sva začutila nenačuden vrvež delavcev in uslužbencev, saj so bila vzdrževalna dela prav v tem času na vrhuncu. Kmalu sva se v delavnici pridružila našim delavcem, ki so opravili vzdrževalna dela na črpalki za pranje sit ob jezu Save. Nameravali so jo postaviti nazaj na svoje mesto, vendar je dež za nekaj časa zaustavil delo.

Medtem naju je tovariš Tanko popeljal po elektrarni. Povedal nama je, da se za Litostrojčane remont vedno začne že pred ostalimi. Takrat namreč delajo na žerjavih, ki morajo biti v glavnem gotovi že do

začetka remonta. Tudi tokrat so s tem delom že skoraj končali, čakal jih je le končni servis polarnega dvigala in vložnega stroja goriva v reaktor ter celotni transfer goriva. S temi deli so začeli 18. septembra.

Trenutno je bilo na remontu v Krškem dvanajst naših delavcev, kmalu pa jih bo prišlo še pet. Vsi so iz oddelkov črpalk in žerjavov ter sektorja kontrole, dejstvo pa je, da je za ta dela delavce težko dobiti. Biti morajo popolnoma zdravi, po drugi strani pa pogoji dela na jedrski elektrarni niso vabljivi. Obstaja stalna bojazen sevanja in nevarnosti dela v radioaktivnem področju, zato je tudi režim dela veliko strožji. Ko delajo v nevarnem področju, morajo najprej skozi kontrolno postajo, kjer dobijo potrebne dokumente in dovoljenje za nadaljnji vstop v reaktorsko zgradbo. Preobleči se morajo v posebno zaščitna oblačila in lahko v posameznih predelih ostanejo le toliko časa, kolikor je navedeno v dovolilnici. Merilne naprave še dodatno kontrolirajo radioaktivnost in če je potrebno, nevarna območja zapustijo še pred iztekom dovoljenega časa.

Tudi pri izhodu je režim zelo strog. Po preoblačenju v posebni kabini preverjajo radioaktivnost in se po potrebi še dodatno dekontaminirajo — tako sebe kot svoje osebne stvari. Šele po vseh teh postopkih lahko izstopijo.

Samo prvo leto naši delavci niso dobili nobenega dodatka na nevarnost. Zdaj imajo dodatke za delo v primarnem in sekundarnem krogu elektrarne, kar pa je v primerjavi z nevarnostjo še vedno zelo malo. Letos je poudarek remonta na sekundarnem krogu, naslednje leto pa bo obratno.

Ravno zato, ker si takih del nihče ne želi, so v glavnem monterji vedno isti; zaradi zdravstvenih razlogov jih veliko ostalih niti ne pride v poštev. Menjavajo pa se delavci iz sektorja kontrole, kar precej otežuje delo že uigrane skupine.

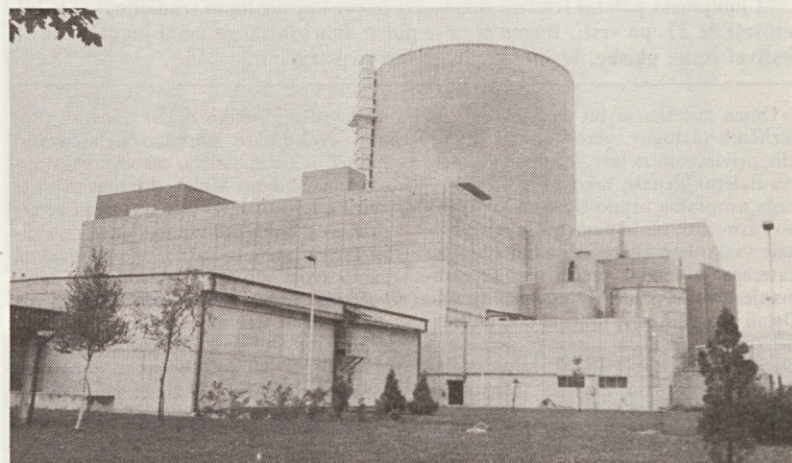
Letos se je remont za naše delavce začel že 14. avgusta, končan pa mora biti do 4. oktobra. Naši fantje predvidevajo, da bodo z delom gotovi že 28. septembra, s čimer jim bo pripadla tudi nagrada, sicer pa bi Litostroj moral plačati ogromne kazenske penale.

Takšni letni remontu ne zahtevajo veliko materiala, zahtevajo pa dobro orodje (ki ga naši žal res nimajo veliko) in veliko strokovnost dela.

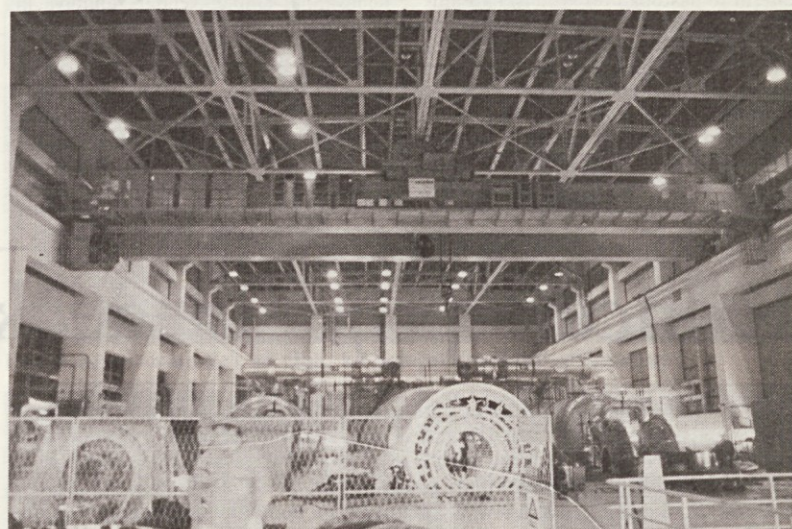
Omenila sem že, da so naši delavci prav v tem času popravljali črpalke za pranje sit. Litostroj je za eno izdelal še nov sesalni zvon, s katerim bodo nadomestili ameriškega, ki je postal neuporaben. Dve od treh črpalk CW 102 so popolnoma demontirali, eno pa le pregledali. Ob tem pa so opravljali še remonte nešteti drugih črpalk. Vsa ta dela potekajo po predhodnih podrobnih planih, ki jih narekuje in vodi vodstvo elektrarne po svojih načrtih.

Kot že velikokrat prej, je bil tudi letos vodja naše skupine Leon Tanko. Po pravici je povedal, da ima tovrstnega dela že več kot dovolj. Delal je tudi že na drugih elektrarnah v Sovjetski zvezi — nazadnje v Kozloduju v Bolgariji, zato te stvari dobro pozna. Pravi, da je kozludijska elektrarna neprimerno večja in v marsičem drugačna. Čeprav tudi v vzhodnem bloku zdaj gradijo veliko varnejše in sodobnejše jedrske elektrarne, jih okoliški prebivalci ne marajo in se jih bojijo.

Veliko sva se pogovarjala tudi z ostalimi našimi delavci, največ s Stanetom Švaganom, Avgustom Dravcem in Romanom Šoberlom. Vsi so se najbolj veselili konca montaže. Stalno je v Krškem zdaj le Roman, ki je dežuren in mora biti ves čas na razpolago, ostali pa se vsak dan vozijo v Ljubljano. Za posnetek so se nam pridružili še Jože Čeh, Anton Moravec, Martin Lokanc in Zvone Pergar, ostali trije Litostroj-

Jedrska elektrarna Krško s svojo značilno podobo

Notranost jedrske elektrarne kamor še ni potrebno vstopati v posebnih oblačilih. Na posnetku je dobro viden naš žerjav, ki je bil v tem času prav tako servisirani. (Vse foto: T. Š.)

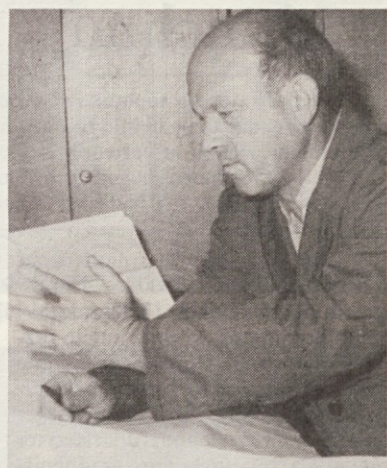
Skupina litostrojskih monterjev, ki so bili v tem času v Krškem

čani pa so ta čas raje preživel v delavnici.

Na koncu sva si z nekaj našimi fanti ogledala še kontrolno točko, reaktorsko stavbo in komandno sobo. Povsod je vladala velika zaposlenost, še posebej pa se je to izkazalo pri vodstvu, saj naju na žalost niso mogli sprejeti zaradi sestanka s strokovnjaki Westinghousa.

Res je, da je elektrarna, vsaj po zahtevanju, varna in dobro kontrolirana ter redno vzdrževana, pa vendar so prežive izkušnje nesreč in predvidenih katastrof. Zato sva dobro razumela fante, ki jim pri tem delu ni prijetno, in kar z olajšanjem sva popoldne zapustila območje jedrske elektrarne Krško.

M. M.

Vodja montažne skupine Leon Tanko v svoji začasni pisarni v JE Krško

Aforizmi

NAŠE BRATSTVO IN ENOTNOST STA DOSEGALA KRITIČNO TOČKO.

NEKOČ SO LJUDSTVO IMELI V SRCU, ZDAJ PA V GLAVNEM NA VESTI.

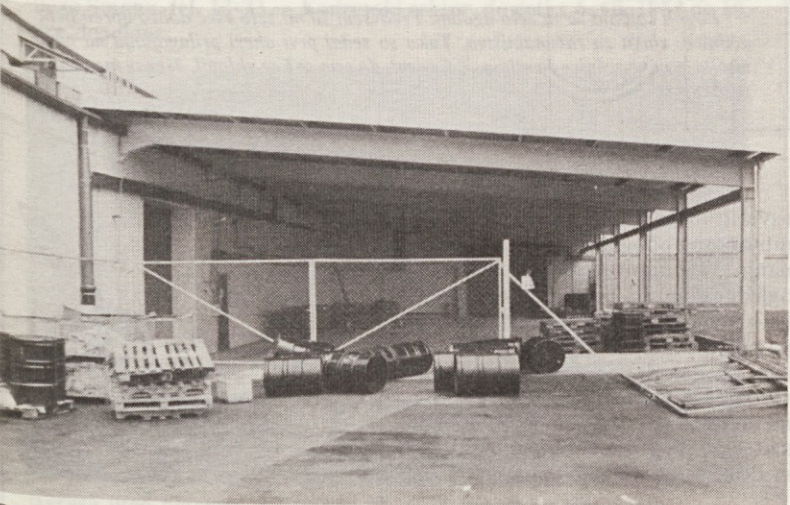
ZDAJ NAM PA RES GRE VSE KOT PO LOJU — K HUDIČU!

ALI BO ZVEZNA VLADA ZAPRLA INFLACIJO ZARADI VZNEMIRJANJA JAVNOSTI!

M. Aničić

Betonske zapornice, ki regulirajo nivo Save pri Krškem

Prostor za shranjevanje sodov z nizko in srednje radioaktivnimi odpadki

NEKAJ RAZMIŠLJANJ

O letošnjem Ljubljanskem festivalu

Ljubljanski poletni festival ima sedaj že res kar dostojno tradicijo, saj je bil letošnji že 37. po vrsti. Razen tega je poleg dubrovniškega edini jugoslovanski festival resne glasbe, ki ima mednarodno registracijo.

Omen začetka je bil zaskrbljujoč. Iz različnih razlogov, verodostojnih in takih, privlečenih za lase, je odpadel skoraj ves Baletni bienale, tako da je od prvotnega programa ostalo bore malo. Treba bo razmisliti, ali je pametno operni bienale vsako leto alternirati z baletnim, za katerega je vendar precej manjše zanimanje, stroški pa najbrž ne dosti manjši. Ostali program se je razvijal pod srečnejšo zvezdo. Seveda nisem videla vseh predstav, saj bi bilo to že fizično nemogoče, kaj šele denarno. Cene vstopnic za nekatere predstave so letos dosegle že vsote, ki si jih je težko privoščiti.

Gledano v celoti je bil spored, ki se razteza preko dveh mesecev, izredno kvaliteten, saj je imel nekaj koncertov, pri katerih so nastopali res vrhunski ansambli in umetniki. Če naštejemo samo nekatere: Izraelski komorni orkester, Zagrebški solisti, Simfonični orkester moskovskega radia, Orkester Leningrajske filharmonije in Sinfonia Varsovia.

Od predstav, ki sem jih videla, se mi je zdel res kvaliteten nastop izraelskega komornega orkestra. Skrbno izbran, nekoliko popularno poudarjen program, je

bil izveden z veliko muzikalnostjo, polnim zvokom in popolno uglasenostjo najbrž dokaj solistično sestavljenega ansambla. Shlomo Mintz, dirigent, ki si je začel nabirati slavo še v Sovjetski zvezi, predno je emigriral v Izrael, je v Vivaldijevih Štirih letnih časih lahko pokazal ne samo svoje solistične sposobnosti, temveč tudi perfektno obvladovanje instrumenta in ne nazadnje zvok gotovo zelo dragocene violine.

Leningrajski solisti, ki so gostovali samo 14 dni kasneje, so imeli program, ki se je deloma pokrival z izraelskim, kar je omogočalo primerjavo, čeprav je treba reči, da sta orkestra po zasnovi močno različna. Interpretacija Štirih letnih časov je bila precej drugačna, za nas nekoliko nenavadna, ampak vendar zanimiva in izvedena tehnično brezhibno. Manj je ugajala, vsaj meni, Mozartova Mala nočna glasba z nenavadnimi tempi, ki so morda zanimivi, vendar jih nismo navajeni, saj je skladba res vsem dobro znana.

Veliko je bilo komornih prireditev, nekaj tudi z domačimi umetniki in nekaj z mladimi, ki se šele uveljavljajo. Osebnostno mi je bil zelo všeč klavirski koncert Be-

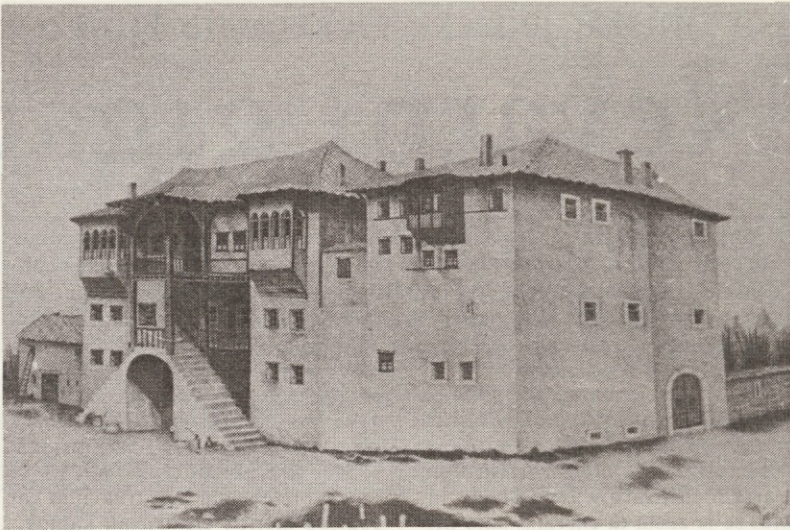
njamina Šavra, ki je izvajal obsežen in tehnično težak program in dokazal, da mu tehnični problemi ne delajo prevelikih težav, interpretacijsko pa bo lahko nekatere stvari še izpilil. Škoda, da nisem uspela slišati koncerta obetavnega mladega Štefana Milenkovića. Nekaj programa je bilo popularnega, nemenjenega določenemu delu publike, kot na primer America Yes v izvedbi Ballet Manhattan iz New Yorka in Dunajskih pojočih dečkov (kot naj bi se glasil prevod za Wiener Sängerknaben). Oboji imajo svojo navdušeno publiko.

Še nekaj o prostorih, kjer so bile posamezne izvedbe. Cankarjev dom — Velika dvorana ima znano, dobro akustiko. Križanke so v poletni vročini, kadar slučajno je, zelo primerne, akustika za bolj intimne koncerte pa ni najboljša in kljub zapori ceste močno moti oddaljen hrup. Dobra Honda kakšnega Skinheada je pač na razdalji enega kilometra še vedno močnejša kot deset metrov oddaljen violinski flažolet. Če slučajno prične močnejši dež, postane akustika strehe vodilna. Viteška dvorana je dovolj intimna, tudi akustično dovolj dobra, lahko pa zelo vroča. Naj tu omenim, da je bil klavir, sicer ugledne znamke, na Šavrovem koncertu ali že uničen ali pa toliko razglašen, da je resnično motil.

Že nekako tradicionalno slabo festivalsko vreme se je letos izneverilo. Večina predstav je imela lepo, celo zelo vroče vreme. Želeti bi bilo, da Festival ne bi opešal pod pezo finančnih in drugih bridkosti, ki ga seveda pestijo prav tako kot vse druge, kulturne dejavnosti pa še posebej.

Tiščimo torej pesti za naslednje leto!

Hermina KLUN

Dževda v Stolcu

Litostrojski likovni umetniki med počitnicami nikakor niso počivali. Dževad DROČIĆ — DŽEVDA je na primer razstavljal svoja dela v STOLCU in tako ponesel ime Litostroja izven meja Slovenije tudi na likovnem področju. Kljub velikim organizacijskim težavam na začetku (ob poplavih je voda zalila prvotni razstavi namenjeni prostor, tako da je bilo treba najti drugega), je razstava zelo uspela in imela tudi velik odmev med obiskovalci.

Stane Kocjan: VESELA DRUŽBA

LIST IZ DNEVNIKA

Prvi šolski dan

Sem nekdanji učenec osnovne šole Janko Kersnik z Brda pri Lukovici, danes pa že srednješolec. Zaradi že v otroštvu ugotovljenega nagnjenja do »montiranja« sem se s pomočjo prijaznih nasvetov šolskega psihologa in staršev odločil, da postanem strojni tehnik. Kot nalašč so mi letos počitnice kar prehitro minile in kar naenkrat je prišel moj veliki, prvi srednješolski dan. Ker stanujem v kraju, ki je kar precej oddaljen od Ljubljane, sem se seveda s potjo do šole že prej seznanil, tako da si s tem, kako bom prišel do šole, nisem delal preglavic. Zvečer pred težko pričakovanim jutrom nikakor nisem mogel zaspati. Mislim si: kar bo, pa bo, upam, da bom preživel.

5,30 — Ura me zbudi iz sladkih sanj. Mislim sem jo... Hitro se uredim. Groza me je, ko pomislim, da bom moral sedaj vsako jutro vstajati tako zgodaj.

5,40 — Pred hišo me že čaka prijatelj, s katerim obiskujemo isto šolo. Hitiva na avtobusno in pritečeva zadnji trenutek.

6,07 — Pripelje avtobus. Komaj si priborim prost sedež. Blaženo zadremam.

6,30 — Na stadionu ves zmešan čakam na osmico.

6,40 — Pride osmica ... folk se usuje gor ... groza, gužva ... primem se za drog ... prsti se mi nanj dobesedno zalepijo. Premetava me sem in tja, vendar se mi uspe obdržati.

7,00 — Zadnja postaja. Izstopiva. Odideva pred šolo, do kraja zbegana iščeva koga, da nama pove, kam sploh sodiva.

7,15 — Prikažejo se učitelji z nekajšnimi tablicami. Stegnem vrat. Aha, smerokazi za prve letnike. Gledam .. l.c. .. ni, l.e. .. ni. Jo že imam (tablico s prvim a in našo razredničarko). Obrnem se, da bi potegnil prijatelja za seboj, toda ... tablice ni več. Kaj pa zdaj? No kasneje naju izgubljena seveda tudi najdejo in usmerijo v matično učilnico. Izkazalo se je, da nisva samo midva iskala l.a.

Že takoj prvi dan smo imeli pouk po urniku, tako da se je vse odvijalo zelo hitro. Prehitro za mene. V glavi mi je vladala nepopisna gneča. Kljub obilici novih stvari še kar nekako dojemam in ugotavljam, da bo tu tempo zelo hiter. Zdi se mi, da so prvi vtisi kar v redu. Tovariši znajo biti strogi, disciplina je ostra, vsi pa zahtevajo zbranost pri pouku, kar je vsekakor razumljivo. Koliko mi bo to uspelo, bom pa še videl.

Pogoji šolanja so tu zelo ugodni. Predvsem so mi zelo všeč dobro opremljene učilnice, zlasti za računalništvo. Tako so sedaj prvi dnevi prilagajanja na novo okolje in nove sošolce že mimo. Zdi se mi, da sem se kar vklopil, čeprav me težave verjetno še čakajo.

Aleš MAV

osvežiti in dopolniti znanje in se vrniti domov obogaten z novimi spoznanji. Vsakomur priporočam, da si ogleda ta muzej. Starši naj tja odpeljejo svoje mlčke. Še prav posebej pa priporočam učiteljem in profesorjem, da tja odpeljejo svoje dijake in varovance. Ogled muzeja bo dopolnil in utrdil njihovo znanje, njihovim učiteljem pa prinesel potrditev truda in dela, ki ga vlagajo v to.

A. G.

Literarni kotichek

Koncert pojočih dečkov

Od vseh poletnih prireditev v organizaciji ljubljanskega Festivala je bil koncert Dunajskih pojočih dečkov (Wiener Sängerknaben) tisti, ki se ga je udeležilo največ Litostrojčanov. Kar pa seveda ni čudno: kar je svetovno priznано in splošno priljubljeno, pač najbolj pritegne publiko. To dokazuje tudi do zadnjega kotička napolnjena velika dvorana Cankarjevega doma, kakršna je le ob izjemnih dogodkih.

Dunajski dečki so nevelika skupina (20 do 25 otrok), ki jo sestavljajo dečki od sedmega pa do tistih let, dokler glasovno še ne mutirajo, saj je prav sopranska lega deških glasov tista značilnost, lahko bi rekli celo zaščitni znak, ki jim daje čar posebnosti. Ob tem so ti otroški glasovi od intenzivnega šolanja tako izvežbani, da bi jim jih zavidala marsikatera operna primadona. (Posebno prepričljivo sta to dokazovala oba solista, še zlasti tisti s čistim koloraturnim sopranom.) To, kar je danes svetovna posebnost, pa je v bistvu zgodovinski ostanek iz časov, ko je bilo to nekaj povsem običajnega. Ženske namreč niso smele nastopati na odrih (kar spominimo se Shakespeareovega gledališča!), namesto njih so vloge igrali in peli dečki ali pa moški pevci — kastrati. Zato je tudi v svetovni glasbeni literaturi veliko sopranskih vlog prvotno zapisanih pravzaprav za — moške. Nastanek zbora Dunajskih dečkov sega v daljno leto 1498, ko je cesar Maksimilijan ustanovil prvi zbor za svojo dvorno kapelo. Člani so tedaj prišli iz Holandije, kjer so gojili nov slog petja. Sto let kasneje so »uvažali«

li« pevce iz Italije, še kasneje pa so peli v zboru že tudi domači pevci. Dandanes je zasedba spet mednarodna (tudi Jugoslovani smo zastopani), dolg pa je tudi seznam slavnih imen, ki so kdaj pela v tem zboru (naj omenimo samo Franza Schuberta ali pa našega Lovra Matačiča). Najbolj pa je zbor svetovljanski po svojih gostovanjih, saj ga lahko poslušajo po vsej Evropi, ZDA, Južni Ameriki, Aziji, Avstraliji in Novi Zelandiji.

Program, s katerim so se nam predstavili v Ljubljani, je bil izbran tako, da je bil v celoti prijeten za uho, pa čeprav je obsegal tako starejše skladatelje (Galuppi, Mozart, Schubert, Strauss, Faure) kot tudi mladega, komaj dvajsetletnega sodobnika Kropfreiterja (ki je bil verjetno tudi sam nekoč član zbora). Po prvem, bolj sakralno ubranem delu koncerta, je sledila kostumirana in mizanscenirana uprizoritev operete To je Dunaj Carla M. Ziehrerja. Otroci, ki so končno dobili priložnost, da so odložili svoja resna koncertna oblačila in si nadeli kostume najrazličnejših likov dunajske klasične operete, so se sedaj šele prav razigrali in

skozi odrsko dogajanje pokazali ne samo perfekcionizem petja, ampak tudi nemalo igralskega smisla. Celoten vtis bi bil gotovo še boljši, če ga ne bi kvarili docela neustrezna scena in razsvetljava, kar pa je izključno krivda Cankarjevega doma kot prireditelja. Če je scena za koncertni del še nekako ustrezala, pa je navpično rebrasta kovinska zavesa pri dunajskem miljeju operete naravnost motila. Prireditelj bi se lahko potrudil vsaj s projekcijo enega samega diapozitiva na ozadje, kar takorekoč nič ne stane, le spomniti se je treba. Nujno bi bilo treba tudi pridušiti osvetlitev, saj je pri navadni luči prizor s čuvajsko svetilko izgubil mnogo svoje poetičnosti. V primerjavi s trdom, ki so ga v svoj nastop vložili gostje, je Cankarjev dom izpadel naravnost ignorantsko. To, da zanje veljajo še počitnice, je bilo več kot očitno, ne more pa biti opravičilo.

Drugi del koncerta se je pričel z Elgarjevim Plesom in končal s Trič-trač polko in Pomladnimi zvoki Johanna Straussa, vmes pa smo slišali še znano Schubertovo Postrv in se prepričali, kako lepo zveni slovenski jezik iz grl Dunajskih dečkov, saj so v program uvrstili tudi slovensko narodno pesem Po jezeru bliz' Trigláva. Aplavz publike je bil seveda gromovit, in to zaslužen. Za slovo in kot dodatek oziroma zahvalo za aplavze pa so odpeli še temperamentno makedonsko narodno pesem Brala Jana kapiji.

J. K.

Muzej znanosti in tehnologije v Münchnu

Stoletje, katerega sopotniki smo, je prineslo nesluten razvoj tehnike in tehnologije. Vendar to ne bi bilo mogoče brez odkritij v naravoslovnih vedah, ki so delo mnogih znanih in neznanih iskalcev resnice preteklih obdobj.

Vse to in še mnogo drugega je prikazano v muzeju tehniških znanosti, ali kot se uradno imenuje, v »Deutsches Museum« v Münchnu.

V muzeju se v šestnadstropni zgradbi nahaja na 50000 kvadratnih metrih površine okoli 17000 razstavljenih predmetov, ki prikazujejo razvoj naravoslovnih ved: fizike, kemije in biologije, ter vseh področij tehnike in tehnologije. Prikazani so geologija in mineralogija, rudarstvo ter predelava rud in kovin, gradbeništvo, transportna sredstva od kočij, koles do modernih avtomobilov, železniški promet, pomorstvo in aeronavtika, strojništvo, elektrotehnika in elektronika, agrokultura, razvoj različnih vrst kemijske tehnologije, kot na primer steklarstvo, keramika, papirna in tekstilna industrija, plastične mase, razvoj fotografije, telekomunikacije, glasbenih instrumentov in še mnogo drugega. Seveda ni izpuščen oddelek z računalniško tehniko, v najvišjih nadstropjih pa se nahajajo observatorij, astronomija

in planetarij. Posebni oddelki so namenjeni zgodovinskemu prikazu razvoja mernih tehnik od merjenja mase, dolžine, prostornine, časa, razdalj v pomorstvu in astronomiji do mernih instrumentov, katerih principi so še danes v rabi, le posodobljeni z moderno elektroniko in računalniki.

Na zelo preprost in poučen način so prikazani eksperimenti iz fizike in kemije, ki ponazarjajo osnovne zakonitosti narave. Eksperimente lahko s pritiskom na gumb izvaja vsak obiskovalec in si tako nazorno predstavi in zapomni zakonitosti, ki so sicer predstavljene z zapletenimi formulami.

Posebni prostori so posvečeni znanstvenikom in Nobelovcem. Predstavljeni so njihovi portreti in življenjepisi, odkritja in razmišljanja, ki so obogatila človeštvo.

V sklopu muzeja se nahaja bogata knjižnica s čitalnicami, trgovina z znanstveno in tehniško literaturo ter tehniškimi pripomočki, raziskovalni inštitut, ki se ukvarja z zgodovino naravoslovnih ved in tehnologije, muzej pa prireja tudi tečaje za študente, učitelje, inštruktorje in raziskovalce. Poleg tega muzej prireja posebej vodene ogleda za dijake in študente.

Ob ogledovanju razstavljenih predmetov, starinskih laboratorijev in merilnih naprav se obiskovalec ne more načuditi, s kako preprostimi sredstvi so naši predniki odkrivali skrivnosti narave. Ob tem se jasno zave, da mnogo udobja, ki ga je prinesla tehnološka revolucija, temelji na pionirskem delu in intuiciji znanih in neznanih iskalcev in raziskovalcev.

Obisk muzeja omogoči osvežitev in dopolnitev znanja iz osnovnih naravoslovnih ved, sproži mnoga razmišljanja, poraja ideje.

München ni daleč, dostopen je z mnogimi prevoznimi sredstvi v nekaj urah. Vredno je truda, napora in stroška oditi tja, obiskati muzej,

Skupina litostrojskih kolesarjev, ki je dan pred našim kronometrom osvajala po-bočja Vršiča

Smučarski tečaj na Jahorini

Smučarska sekcija in Planinsko društvo Litostroj organizirata smučarski tečaj na Jahorini od 24. februarja do 3. marca 1990. Nastanitev bo v hotelu TURIST na Palah, ki so 14 km oddaljene od Sarajeva in 12 km od smučarskega centra na Jahorini.

Hotel ima tri apartmaje, 12 dvoposteljnih sob in štiri triposteljne sobe, kar je skupno 50 ležišč, ob tem pa še restavracijo s 120 sedeži, TV salo, bistro in disco klub.

Za vse prevoze bomo uporabljali lastni avtobus, ki ga bomo imeli na razpolago ves čas zimovanja. Program vključuje tudi ogled Sarajeva, en dan smučanja na Bjelašnici in obisk Trebeviča z vožnjo po bob stezi.

Cene zimovanja so naslednje:

7 polpenzionov	2.100.000 din
avtobusni prevoz	1.000.000 din
tedenska karta	500.000 din
Skupaj na osebo	3.600.000 din

V kolikor se bodo cene bistveno dvignile, bomo proti koncu naredili obračun in boste razliko v ceni poravnali pri zadnjih dveh obrokih.

Če ste se za zimovanje odločili, se prijavite takoj, ker je število tečajnikov omejeno. Na tečaju boste razdeljeni v skupine po smučarskem predznanju, organizirana pa bo osnovna, nadaljevalna in tekmovalna šola smučanja.

Način plačevanja:

Ceno oziroma prijavnino boste poravnali v šestih mesečnih obrokih. Prvi obrok bo odveden od osebnega dohodka v oktobru in bo nakazan na žiro račun Planinskega društva — enako tudi ostali obroki. Zadnji obrok bo odtegnjen marca 1990, ko bo možen tudi poračun, vendar pa bodo sredstva mesečno vezana in se bodo tako tudi plemenitila z ustreznimi obrestmi.

PRIJAVNICA

Tov., rojen

stanujoč

Poštna številka Kraj

Zaposlen Matična številka

tel. tel. doma

Prijavljam:

Ime in priimek Leto rojstva:

-
-
-
-

IZJAVA:

Podpisani nepreklicno izjavljam, da dovoljujem obračunski službi podjetja Litostroj, da mi mesečno odteguje pri osebnem dohodku odtegljaje v višini 600.000 din za stroške smučarskega tečaja na Jahorini.

V kolikor bom zapustil delovno organizacijo, bom vse obroke, ki mi še ostanejo za plačilo, poravnal pri zadnjem izplačilu osebnega dohodka v Litostroju.

Dne Podpis

Podpisane prijavnice dostavite organizatorju športne rekreacije Janezu Šmonu, tel. 13-73 — Kadroviski sektor, do petka 6. 10. 1989 do 10. ure dopoldne.

Terasa pred hotelom, v katerem bomo stanovali na zimovanju

Kolesarji smo odvrtili svoje

Z mrzlimi in meglenimi jutri se počasi zaključuje še ena kolesarska sezona. Sedaj se na cesti srečajo samo še najbolj zagrizeni kolesarji.

Tudi litostrojski kolesarji smo zaključili letošnjo kolesarsko sezono. Lahko bi jo označili kot sezono nastopov posameznikov, saj nam ni uspelo organizirati nobene kolesarske akcije, za katero smo se dogovorili pred začetkom sezone. Posamezniki pa so se udeleževali vrste nastopov: največ, kar trinajst, jih je pritegnila udeležba na največjem maratону »Franja«, na drugem mestu po udeležbi pa je bila dirka na Vršič, ki se je udeležilo 9 kolesarjev. Naši kolesarji so dosegli odlične rezultate, kar še posebej velja za Lojzeta Fabčiča, ki je bil v najstarejši kategoriji drugi. Takoj naslednji dan po dirki na Vršič smo se v nedeljo 10. septembra zbrali v nekoliko okrnjeni sestavi na našem uradnem zaključku sezone — na kronometru v Kamniški Bistrici. Po deževni soboti in meglenem nedeljskem jutru nas je na startu v Stahovici dočakalo sonce in ogrelo naše premražene kosti. Na startu, ki je sestavni del vseh tekmovalcev, se je začela tekmovalna mrzliva in dokazovanje, da smo Litostrojčani zelo glasni (čeprav so bili nekateri najglasnejši odsotni). Ko pa je starter Nace poklical najmlajšega tekmovalca — sedemletnega Domna — se je vzdušje umirilo in so se vsi začeli pripravljati za nastop. Potem pa začetek, napeta veriga, vrtenje pedal, škripanje kolesa, bolečine v nogah, pomanjkanje zraka. In končno — ciljna črta. Tam pa dva nesusmiljena Janeza (Baharjev in Šmonov) s štoparico, ki je merila tudi stotinke. Še dobro, da je bilo tako, saj so ponekod za kolajne odločale prav stotinke!

Potem pa spet dokaz, da zares nismo od muh, saj smo bili najbrž najglasnejša skupina v Kamniških Alpah. Za dobro vzdušje sta poskrbela Janez Šmon, ki je razdelil pijačo, in še posebej Mustafa, brez katerega bi nam krulilo v želodcu. Po pleskavicah in perutničkah, ki nam jih je pripravil na žaru, smo si oblizovali še prste.

Na koncu je sledilo še zadnje dejanje letošnjega kronometra — podelitev priznanj. Vsi najboljši so dobili kolajno, kakršno so si prigarali Srečo, ves vesel, ker ni bilo Roglja, je bil z najboljšim časom najhitrejši kolesar sezone. Tudi med Abrahami, ni bilo dvoma, kdo je najhitrejši. Lojze je kljub utrujenosti z Vršiča ugnal tudi vse »ta mlade«. Na koncu analize, kdo je bil slab in zakaj, je sledila obljuba, da bomo naslednje leto boljše in upam, da tudi številnejši!

S. Jantol

KRONOMETER KAMNIŠKA BISTRICA 89'

ABSOLUTNI VRSTNI RED

1. Srečko PIRMAN 14'39,81"
2. Brane ŠKOFLEK 15'10,53"
3. Alojz FABČIČ 15'26,26"
4. Milan SVETELJ 15'36,48"
5. Lojze RUPNIK 15'53,56"
6. Simon BUNDERŠEK 16'03,97"
7. Slavko JANTOL 16'30,72"
8. Brane SRŠEN 16'42,25"
9. Jože STANKOVIČ 16'42,93"
10. Tine ŽAGAR 17'07,81"
11. Zvone ZIDANIČ 17'30,18"
12. Marjan KLEMEN 17'42,74"
13. Dušan ŠKARABOT 19'14,64"
14. Marko GIACOMELI 19'52,34"
15. Janez JEREB 20'30,10"
16. Nace GIACOMELI 20'31,53"
17. Janez MEGLIČ 20'45,61"
18. Alenka TOŠNJAK 21'45,44"
19. Robert RUPNIK 21'47,49"
20. Tomaž JEREB 21'55,88"
21. Andrej LEVEC 22'16,14"
22. Tanja JEREB 27'57,26"
23. Domen ŠKARABOT 29'12,05"

Še zadnje priprave pred startom, ko se je že začelo kazati jesensko sonce

Dva Janeza — merilca na cilju, ko določata velikost centimetrov

Naši veterani, ki jih že vsi dobro poznate

Najmlajši tekmovalci na zmagovalni gajbi in ob njej

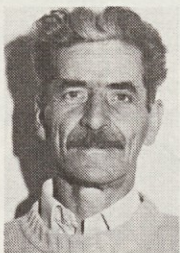

Šef kuhinje — Mustafa pri svojem delu, zraven pa njegovi »varovanci«. Zelo resna konkurenca naši restavraciji... (Foto: M. M.)

Odšli so v pokoj

Po več kot 37 letih dela v naši tovarni je odšel v pokoj naš sodelavec Jože AVBELJ.

V teh letih je opravljal različna dela: najprej je bil ključavničar, pozneje delovodja na področju montaže procesne opreme, zadnjih nekaj let pa delovodja transportne službe v montaži. Vseskozi je dela opravljal vestno, kar mu je omogočilo stalno napredovanje, saj je bil eden iz prve generacije v Litostroju, ki je opravil izpit za VK strojnega ključavničarja. Svoje znanje je rad prenašal na mlajše in tako usposobil

veliko mladih za zahtevna montažna dela. Posebno sposobnost je pokazal pri transportu in montaži večjih in zahtevnih izdelkov, zato je to dejavnost v zadnjih letih tudi uspešno vodil.

Sodelavci iz PEIO mu želimo še veliko zdravih in srečnih let v njegovem domu na Dolenskem.

Konec junija letos je odšel v pokoj Jakob BRADEŠKO, žerjavar v montaži HEO.

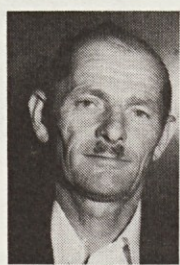
V Litostroj je prišel leta 1952. V začetku je delal kot priučen delavec v čistilnici ulitkov, nato v livarni kot livar. Po opravljenem tečaju je bil leta 1955 premeščen v turbinsko montažo na delovno mesto žerjavarja. To delo je opravljal do upokojitve. Z žer-

javi je upravljal tudi na terenih po Jugoslaviji in tujini.

Sodelavci mu želimo veliko zdravja v zasluženem pokoju!

V mesecu juliju smo se poslovili od Staneta HOČEVARJA, ki je odšel v invalidski pokoj. V jekločistilnici je pričel delati 1960. leta kot čistilec ulitkov. S svojim vestnim delom in natančnostjo pri zahtevnem delu je napredoval in se priučil za strugarja. Tudi to delo je opravljal vestno vse do zadnjega delovnega dne.

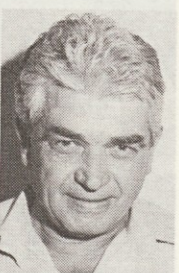

Želimo mu veliko zdravja in čim daljše uživanje zasluženega pokoja.

Sodelavci jeklolivarne

Po 37 letih dela v Litostroju je odšel v pokoj naš sodelavec Jože VUKŠINIČ.

Ob prihodu je opravljal dela in naloge ključavničarja v oddelku pločevinarne. Kasneje je nadaljeval kot monter v montaži industrijske opreme, kjer je pogosto vodil ali sodeloval pri montažah doma in v tujini. Njegovo stalno izpopolnjevanje in bogate izkušnje so mu omogočile, da je napredoval do delovodje. To odgovorno delo je

vestno opravljal vse do upokojitve.

Ob odhodu se mu zahvaljujemo za pomoč in znanje, ki nam ga je posredoval in mu želimo še veliko zdravih let v pokoju.

Sodelavci

Zahvale

Ob prerani izgubi našega ljubljenelega Borisa KLEMENCA se pristrčno zahvaljujemo vsem Litostrojčanom, njegovim bivšim sodelavcem, ki ste ga pospremili na njegovo zadnjo pot, mu poklonili cvetje in nam izrazili sožalje ali kakorkoli počastili njegov spomin. Hvala tudi litostrojскому orkestru za pomirjajoče zaigrane skladbe.

Žalujoča žena Mila s hčerkama Barbko in Mojco v imenu ožjih sorodnikov

Ob mnogo prerani izgubi najine drage žene in mami Jelke PAVC se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem, še posebno iz programske enote HEO in IVET, za darovana venca in izrečena sožalja, ter vsem, ki ste kakorkoli sočustvovali z nama in jo v velikem številu spremljali na zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo litostrojki pihalni godbi za lepo zaigrane žalostinke in Tišino.

Mož Jože in sin Drago

Ob smrti najinega očeta Staneta CIZLJA se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki ste se poslednjič poslovili od njega in ga pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali cvetje.

Posebna hvala tov. Čeplaku za njegove tolažilne besede ob odprtem grobu in godbi za poslednje zvoke. Zdaj veva, zakaj je tako rad hodil v »svoj« Litostroj.

Sin in hčerka
Stane CIZEL in Suzana PEVEC
v imenu vseh njegovih

Ob smrti moje mame se vsem sodelavcem iz proizvodne enote Črpalne naprave, vsem prijateljem, znancem, ki ste mi izrekli sožalje, darovali venec, pospremili na zadnji poti ali kakorkoli pomagali v težkih trenutkih, iskreno zahvaljujem.

Milena PIRC

Je to planinska koča?

Osa pika

Tokrat si je debelo in ostroželo oso prislužila Litostrojška koča na Soriški planini. Zakaj? Ker je res LITOSTROJSKA samo po imenu, sicer pa ne nudi delavcem Litostroja prav nikakršnega popusta pri prenočitvah (pa čeprav lahko dokažejo svojo identiteto s tovarniško izkaznico). In ne samo to! Temna izjema med vsemi planinskimi postojankami je tudi po svoji posebnosti, da edina ne priznava popusta planincem s planinsko izkaznico in plačano planinsko članarino!! (Na primer že najbližji sosed — Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti ta popust priznava.) Tudi popusta za otroke, mlajše od 7 let (pa čeprav so »litostrojški«), v tej »naši« koči ne boste dobili, kljub temu, da na steni obešeni cenik to obljublja! Če vprašate za pojasnilo, ti oskrbnik pač odvrne, da »ta cenik ne velja«. Le zakaj imajo razobešen neveljavni cenik?

Tudi penzijske cene v koči zlahka tekmujejo s hotelskimi v Kranjski gori, čeprav se seveda udobje koč s hotelom še zdaleč ne more primerjati (npr. jogiji so kar na tleh). Zato se tudi ni čuditi, da je koča večinoma prazna. Morda pa komu to celo ustreza (manj oz. nič dela z gosti)?!

Pa še to: po opisu poti oskrbnika raje sploh ne sprašujte, saj lahko dobite takle odgovor, ki sam po sebi dovolj pove o njegovi planinski poučenosti: »Ja, poti so dobro MASKIRANE.«

Zanimivo bi bilo zvedeti, kako litostrojško planinsko društvo gleda na zgoraj opisane razmere, saj mu take, kot so, verjetno ne morejo biti v ponos, še posebno zato, ker društvo sicer vzorno skrbi za markiranje poti. Gotovo prav nikomur v Litostroju ne bi smelo biti vseeno, kako je poskrbljeno za počitniške in rekreacijske možnosti litostrojških delavcev, saj navsezadnje vsi prispevamo določena sredstva v ta namen. Litostrojška koča pa naj se odloči, kaj sploh je: ali hotel ali planinska postojanka ali počitniški dom. Če bi bila rada hotel, naj se zaveda, da bi morala dvigniti nivo ponudbe in da visoke cene ne zadostujejo. Če je samo skromna planinska postojanka (o čemer bi lahko sodili po ponudbi), potem bi morala pokazati vsekakor več gostoljubnosti do planincev (ne nazadnje v obliki planinskih popustov). Če pa je počitniški dom za delavce (o čemer zaenkrat govori le ime »Litostrojška«), potem bi se morala tudi obnašati do svojih delavcev tako, kot se obnašajo vsi drugi tovarniški počitniški domovi, ki nudijo svojim delavcem razne ugodnosti in prednosti pred drugimi (v obliki nižjih cen).

Zaenkrat Litostrojška koča ni ne eno ne drugo ne tretje, ampak konglomerat, ki je pobral od vsakega nekaj in, kot je videti, izbral od vsake možnosti — slabšo!

J. K.

Stane Kocjan: PRED SKOKOM

Brane 86

Človek in kamen

Človek in kamen si nista sorodna, v veliko primerih pa sta si podobna. Človeka obdela sistem in zakoni, kamen se kleše, brusi in lomi.

Ljudi prizadene bol in trpljenje, zavedajo se, da jim mine življenje. Kamni na boljšem so pri vsem tem, ne čutijo rezanja, brušenja sten.

Enako je s kamni kakor z ljudmi: redkokateri od njih zablesti, če pa že najde se vreden primer, brž ga obrusijo, dajo v okvir.

Zamenjam stanovanje

Smo 4-članska družina in živimo v enosobnem stanovanju velikosti 29 m² v Dravljah na Ulici 28. maja. Oba otroka sta šoloobvezna. Stanovanje je konfortno, vendar živimo v veliki prostorski stiski, ki nam onemogoča normalno življenje. Edino možnost za pridobitev večjega stanovanja vidimo v zamenjavi.

Ker nam je poznano, da starejši zakonski pari, ali tudi samo ena oseba, stanujete v velikih nekonfortnih stanovanjih, razmislite o možnosti zamenjave, saj se boste s tem izognili prenekaterim težavam, posebno v jesenskih mesecih, ko morate poskrbeti za nabavo kurjave.

Življenje v manjšem ogrevanem stanovanju je za eno ali dve osebi gotovo prijetnejše in tudi cenejše.

Možnost ogleda stanovanja.

Interesenti pokličite na telefon 558-341 int. 13-23 v dopoldanskem času.

ZAMENJAVA STANOVANJA VODICE—LJUBLJANA

3-sobno stanovanje v I. nadstropju v Vodicaх v izmeri 60,17 m² brez centralnega ogrevanja z minimalno stanarino zamenjam za stanovanje enake velikosti ali večje v Ljubljani, ki ima centralno ogrevanje oziroma možnost graditve etažne centralne.

Stanovanje v Vodicaх (oddaljenost od Ljubljane 20 km) je v mirnem okolju ter v neposredni bližini trgovine, zdravstvenega doma, avtobusne postaje. K stanovanju pripada tudi vrt.

Pripravljen sem plačati tudi denarno nadomestilo ob zamenjavi stanovanj. Ponudbe pošljite na naslov: Jože PETERNEL, Ljubljanska 5, 61217 Vodice.

V spomin

Prehitro nas je zapustil Stanko Hajdinjak, vrtnalec — rezkalec v programu TVN. Kruta smrt ga je iztrgala iz naše sredine, ko je hitel na svoje delovno mesto.

V Litostroju je bil od leta 1979. Spominjali se ga bomo kot tihega in marljivega sodelavca.

Sodelavci iz TVN

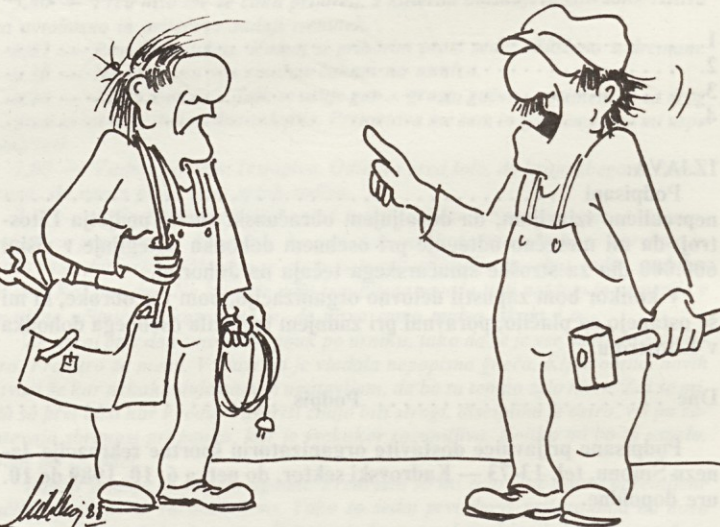
Zahvala

Z besedami ne znam izraziti občutkov, ki so me spremljali ob odhodu v pokoj in ob slovesu od sodelavcev. Mislim, da mora tak trenutek doživeti in občutiti vsak sam.

Ob tej priliki se zahvaljujem vsem Litostrojčanom, s katerimi sem sodelovala v času 30-letnega službovanja, še posebej najožjim sodelavcem v kadrovski službi.

Darila, ki sem jih prejela ob odhodu, mi bodo drag spomin na vsa leta v Litostroju. Hvala sodelavcem, krvodajalcem, sindikatu osnovne organizacije in pevcom litostrojkega pevskega zbora, ki so me ob slovesu še posebej razveselili.

Magda KREFT

NA SORICI TI ZARAČUNAJO TAKO, DA VIDIŠ PET ZVEZDIC, ČEPRAV NIMAJO NOBENE

Zahvale

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem iz PUMA za lepa darila in pristrčno slovo.

Ivanka PISK

Vsem sodelavcem se iskreno zahvaljujem za spodbudne besede ter obdaritev ob mojem odhodu v predčasen pokoj. Želim jim še veliko zdravja, sreče in delovnih uspehov.

Djuro FEKETE

Ob srečanju z Abrahamom se sodelavkam in sodelavcem iz PUMA iskreno zahvaljujem za lepo darilo.

Anča PLETERSKI

OGLAS

Delavec Litostroja, intelektual, išče centralno ogrevano sobo v Ljubljani pri urejeni gospodinjji, ki bi mu tudi kuhala in prala — »Redni plačnik«

O razdeljevanju malic, vrstah in še čem

Kako iz začaranega kroga

Ob vseh tegobah, ki nas tarejo zadnje čase, je mogoče celo odveč govoriti o malicah, pa vendar je to problematika, ki v Litostroju ni urejena že vrsto let. Čeprav smo o tem že dosti pisali, pišemo spet in najbrž bomo še.

Na kvaliteto in količine smo se že navadili, nikakor pa se ne moremo sprijazniti z vrstami, ki jih noče biti konec. To je še posebej izrazito tiste dneve, ko je malica boljša in se čas malice raztegne tudi čez enajsto uro.

Najhuje je v delavski restavraciji. Sem hodi na malico skoraj polovico delavcev, čeprav bi morali malicati na njim bližjih razdelilnih mestih. V restavracijo hodijo največ zato, ker je tu najboljša ponudba (tudi najbolj pestra), ker so tudi pogoji boljši (primerjaj z jedilnico v obdelovalnici), večina pa jih tudi zatrjuje, da so obroki v restavraciji večji. Vsi ti argumenti pa so že zadosten razlog, da delavci malicajo v restavraciji.

Reorganizacija nam daje možnosti, da stvari uredimo in prvi predlogi so že tu. Omeniti velja, da je med drugimi zahteval ureditev teh stvari tudi sindikat, taka pa je tudi naša skupna želja.

Organizacijski oddelek se je ob ostalem delu poglobil tudi v novo organiziranost malice. Zato so za začetek pripravili analizo razdeljevanja malice po novi organiziranosti. Analiza sloni na predlogu, da delavci malicajo v jedilnicah, ki so jim najbližje, časi delitve pa se razmejijo, da ne bi bilo prevelikih navalov ob začetku malice.

Največ delavcev malica v restavraciji — skupno skoraj 700, sedežev pa je le 300. Zato bi moralo biti tu kar 6 »začetkov« malice.

Zares slaba situacija je v obdelovalnici s prizidki, kjer lahko govorimo le o 230 stojiščih, kljub temu pa je tu skoraj 1000 delavcev, zato je tudi tu predvidenih šest začetkov delitve malice.

V servisu imajo sicer le 64 sedežev, pa tudi delavcev je le okrog 100, zato bi bila dovolj dva začetka.

V TVN imajo okrog 400 delavcev in 216 sedežev, zato bi bilo tudi tu smotnih šest začetkov delitve malic.

Kot zadnje naj omenimo delilno mesto v PPO s 121 sedeži s približno 350 delavci; ti bi malicali v štirih različnih časih.

Predlog organizacijske službe je, da si v delovnih okoljih vodstva in delavci sami določijo različne čase začetkov malic na vseh sedmih razdelilnih mestih, časovni zamiki pa naj bi bili od 10 do 15 minut. Predlagajo tudi, da bi malica trajala od 9,45 do 10,45.

Da bi se izognili prihodu delavcev na napačna razdelilna mesta, naj bi spet uvedli različne barve bonov, kar pa se nam pred leti ni najbolj obneslo. Navada je železna rajba in težko je ljudi pregovoriti, da spremenijo navade — razumeti pa moramo tudi tiste delavce iz »stojišč«, da raje pridejo v restavracijo, kjer vsaj kulturno malicajo. Morda bi bilo zato dosti bolj realno narediti neke vrste anketo in povprašati ljudi, kje običajno malicajo ali kje bi želeli malicati — s tem pa bi bilo tudi število predvidenih obrokov za različna delilna mesta veliko bolj realno. Seveda pri tem obstaja bojazen, da bo prišlo do neke vrste anarhije, vendar pa bomo dobili zelo pravilno sliko sedanjega in bodočega stanja. Malic na tak način tudi nikjer več ne bi smelo zmanjkati.

Kaj predlagajo v ZSE?

Moramo reči, da se s tem veliko ukvarjajo tudi v ZSE, saj jim navsezadnje ni vseeno, če so tarče kritike, velikokrat tudi ne po svoji krivdi. Zato so pripravili analizo, ki kaže velika nihanja porabnikov na različnih razdelilnih mestih v tovarni — od dneva do dneva. To so tudi pogosti vzroki, da malice zmanjka.

Zato so se pozanimali drugod, kako imajo urejene te stvari. Kot primer so vzeli način delitve v Avtomontaži in pripravili predlog za Litostroj. Čas razdeljevanja naj bi

bil od 9.45 do 10.45 — na vseh delilnih mestih v tovarni. Tudi oni podpirajo časovni zamik zaradi zelo velikih skupin delavcev na posameznih mestih, o tem pa se morajo delavci sporazumeti sami.

Predlagajo pa še dodatno novost — naročanje malice, kar bi pripomoglo, da malice, ne bi več zmanjkovalo ali, da ne bi ostajala. V Avtomontaži na primer imajo delavci dve abonentski izkaznici, od teh ena služi naročanju, druga identifikaciji. Izkaznica ima na prvi strani številko izkaznice delavca in uro, ob kateri delavec lahko malica. Na zadnji strani pa je napisano ime in priimek. Na več delilnih mestih so lahko različne barve izkaznic.

V Avtomontaži si delavci z oddajo izkaznice v nabiralnik naročijo malico za naslednji dan. V kuhinji preštejejo število naročil in točno vedo, koliko malic bo potrebno naslednji dan.

OKTOBER '89

Na Mokrico in Kompotelo

Kot se od vzhodno Kamniško-Savinjskih Alp proti jugu širi predgorje Velike planine, se od osrednjih Grintovcev proti jugu širi predgorje, imenovano po najbolj znanem in najnižjem vrhu, po Krvavcu, skupina Krvavca. To je tipično visokogorska planota neenakih višin med 1400 m do 2000 m in več. Vršna planota, najvišja v severnem delu z značilnostmi visokogorja (gole skalne površine in prepadi) na južnem delu prehaja v sredogorje z mehkejšimi travnimi vrhovi z manj strmimi pobočji in gozdovi.

Planota je zraščena z osrednjimi Grintovci v ozkem Kokrškem sedlu (1791 m) s strmimi in prepadnimi stenami na severu in severozahodu v Suhi dol in globel Kamniške Bistrice, na zahodu v sotesko Kokre in na vzhodu v dolino Kamniške Bistrice, dolino Korošice in Bistrice. Na jug se planota spušča v travnata pobočja, ki preidejo v gozdnata in so na jugozahodu prekinjena z globelmi: Brezovška, Srednja in Lukanjka, te pa se združijo v dolino Reke.

Vršna planota z izrazito izoblikovanim grebenom v smeri jug-sever, nato pa jugovzhod-severovzhod z vrhovi Kravcev, veliki Zvoh in Koren se spušča v globoko idilično dolino Dolga njiva z obsežno planino, nad katero se dviga najvišji del planote Kalški greben. Vzhodno od osrednjega grebena nad Lukanjko grapo v suhi travni dolini je Kriška planina v zavetju kopastega vrha Kržiše, še višje sta dve idilični krnici, planina Koren, nad njo pa Košutna, ki jo zapirajo Koren, Kompotela in široka Košutna.

Na travnih površinah, med rušjem in skalnimi razpokami najdemo številne gorske cvetlice, ki v poletnem času krasijo vršno planoto.

Na planinah so pastirski stanovi in hlevi, razvita je stara planšarska dejavnost in še danes pasejo v glavnem na vseh planinah. Pastirski stanovi na Krvavcu so za razliko od drugih zidani in kriti s pločevino, medtem ko so drugod iz lesa.

Krvavec je tudi naše znano zimskošportno središče.

Ko posameznik naslednjega dne vzame malico, dobi nazaj abonentsko kartico za naročanje. Tako služi ta kartica tudi kot bon za malico. Ena od pomanjkljivosti takega naročanja je, da je po odsotnosti z dela naslednji dan možno dobiti le hladno malico, ker naročilo za topli obrok ni bilo oddano. Kruh plačujejo z žetoni, en žeton je en kos kruha.

Vprašanje je, če bi se pri nas tak sistem lahko uveljavil, vendar na nek način moramo poizkusiti. Morda bi bilo za naročanje in določanje števila toplih obrokov dovolj anonimno naročanje brez izkaznic. Na koncu razdelilne linije bi na primer imeli barvne listke ali žetone in vsak, ki bi nameraval naslednji dan malicati topli obrok, bi vrgel listek v škatlo za naročanje. Kot vsak drug sistem pa bi se seveda tudi ta lahko hitro izjalovil.

Dokler ne bodo naše jedilnice po udobju in preskrbljenosti vsaj približno enake, je iluzorno pričakovati, da bodo delavci malicali tam, kjer bi po predpisih morali. Zato bo za začetek kar dovolj ugotoviti, kje resnično malicamo in na najbolj obremenjenih mestih razbiti začetke ma-

lice za posamezne skupine delavcev. Očitno so vzroki anarhije pri malici drugače — ne v samovolji delavcev ali nesposobnosti ZSE, da izračuna potrebno količino obrokov — temveč v doslej preveč zanemarjenem družbenem standardu (jedilnice), v togosti

Litostroja, ki vsa ta leta ni težil k sodobni organizaciji niti na delovnem, kaj šele ostalih področjih, in v »brezvladju«, ki Litostroj že dolgo pogublja (pa tudi v pomanjkanju vsesplošne discipline).

M. M.

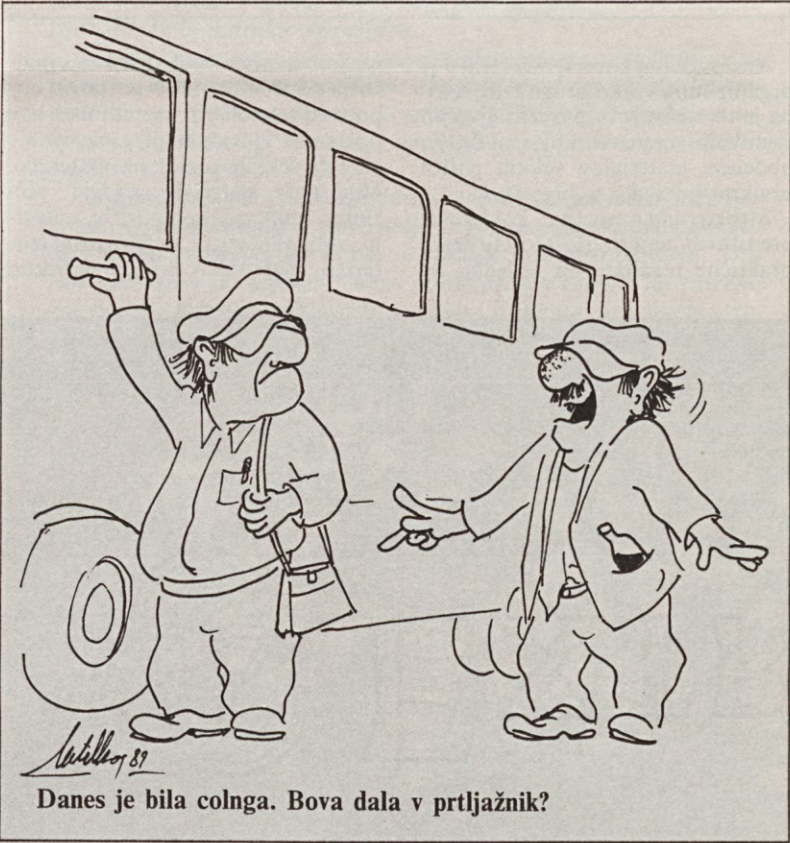
mogočimi dobrotami, kajti na poti ni nobene oskrbovane koč, le planine so, na katerih še pasejo.

Vožnje bo okoli 2 uri tja in nazaj, hoje pa 8 ur, odvisno od dolžine poti oz. obiska vrhov. Oprema naj bo planinska za sredogorje, tudi smučarske palice pri hoji ne bodo odveč. Tura je srednje težka.

Vodnika bosta Viktorija Miklavčič, Janez Soklič.

S palniskim zdravo in na svidenje na izletu!

Opis in skica: Janez Soklič

Iz življenja in tehnike

Neškodljivi zasloni računalnikov?

Kot kažejo rezultati raziskave, ki sta jo pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije opravila francoska inštituta za medicinske raziskave in za varstvo pri delu, računalniški zasloni s katodnimi cevmi ne ogrožajo neposredno zdravja ljudi, ki za njimi presedijo večino delovnega časa.

Elektromagnetno žarčenje sodobnih računalniških zaslonov je nižje od predpisanega in statistično ni dokazano, da bi imele ženske, ki delajo za terminali, več spontanih splavov, prezgodnjih porodov ali višjo umrljivost novorojencev — to pa so bile poglavitne nevarnosti, ki so jih doslej pripisovali ekranom.

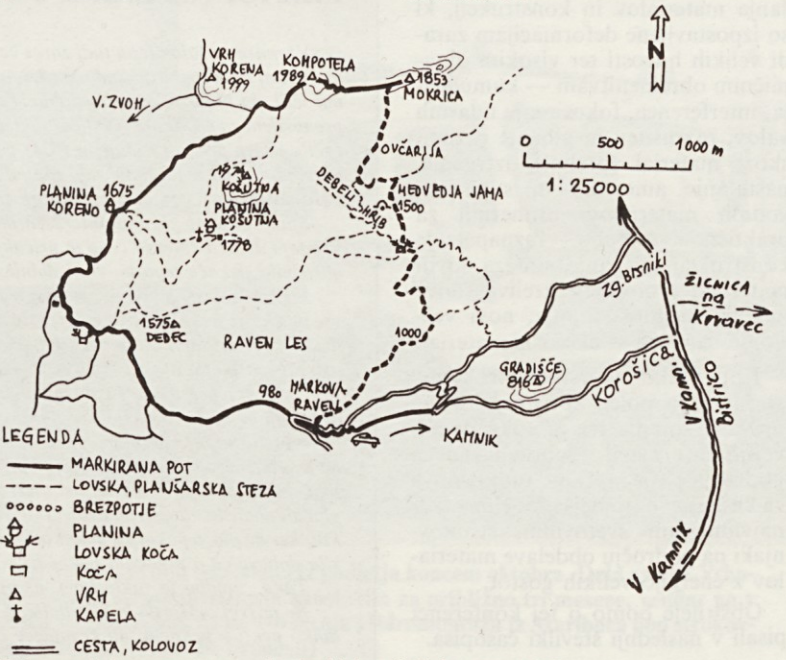
Kaže, da so za večino težav krive druge delovne razmere, v katerih poteka delo z računalniki. Večji je intelektualni napor — pogosto zaradi še nezadostnega obvladovanja računalnika. Raziskava je ovrgla tudi očitke,

da ekrani pospešeno slabšajo vid. Zdravniki zagotavljajo, da ekran ne povzroča težav, ampak jih le razkriva. Glavoboli po delu pred zaslonom naj bi bili le dobrodošlo opozorilo, da bo treba k okulistu.

Žalostna statistika obolelih za aidsom

Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) so v lanskem letu prijavili 36104 novih primerov zloglasnega aidsa, kar pomeni skupno že 132976 obolelih. Po istem viru so v prepričljivem, a neslavnem vodstvu ZDA (80538 primerov), pred Ugando (5508) in Francijo (4874). Sledita Brazilija in Tanzanija.

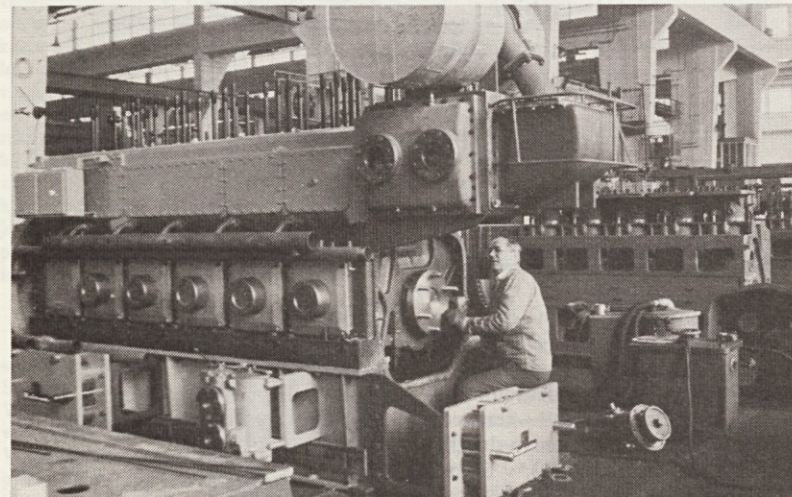
Žal pa so uradne številke precej nižje od dejanskih, saj je v revnejših državah zdravstvo preslabo razvito, da bi lahko verjeli razmeroma nizkemu številu prijav. Zmerne ocene govorijo o 300 000 obolelih za aidsom in o prek petih milijonih seropozitivnih!

V znamenju dizel motorjev

Od leta 1960, ko smo v Litostroju pričeli s proizvodnjo dizel motorjev, smo v letošnjem letu proizvedli že preko 1200 motorjev s skupno močjo okoli 730.000 KM. S temi motorji smo opremljali ladje vseh ladjedelnic v Jugoslaviji, služili pa so kot pogonski motorji ali pa kot pomožni motorji za proizvodnjo električne energije za potrebe ladje, ali pa kot zagonski motorji za pogon črpalk na raznih črpalnih napravah, kakor tudi za pogon stacioniranih električnih agregatov v različnih objektih.

Proizvodnja dizel motorjev se je v teh letih gibala med 12 in celo 81 enot letno. Tako smo proizvedli največ motorjev leta 1974 — kar 81, s skupno močjo 54.800 KM.

Dizel motorji tipa 6L 28/32, moči 1250 kW, izdelani za ladjedelnico Uljanik iz Pule. Predvidoma jih bomo odpravili sredi oktobra. (Foto: E. L.)

Deseta mednarodna konferenca o obdelavi materialov z energijo velikih gostot

HERF '89

Litostroj in Rudnik železove rude Ljubija iz Prijedora sta letos organizatorja Desete mednarodne konference o obdelavi materialov z energijo velikih gostot — HERF 89' (High Energy Rate Fabrication), ki je potekala med 18. in 22. septembrom v ljubljanskem Cankarjevem domu.

Mednarodna konferenca HERF je organizirana vsako drugo leto, letos pa je to srečanje in posvet največjih svetovnih znanstvenikov s področja obdelave materialov velikih gostot prvič potekalo v Jugoslaviji.

Strokovnjaki so na konferenci predstavili najnovejša teoretična in praktična rezultate ter izsledke te-

meljnih in uporabnih raziskav s področja novih materialov ter novih impulznih tehnologij, pa tudi raziskav pojavov, ki spremljajo delovanje energij velikih gostot na materiale. Med nove materiale spadajo: večslojni, armirani, kompozitni, amorfni, antikavitacijski, antierozijski materiali, materiali s povečano trdoto

Strokovnjaki celega sveta na posvetovanju v Cankarjevem domu. (Foto: M. Javoršek)

Organizatorji posvetovanja HERF 89'

ličnih elementov za dizel motorje, kot so obdelava ohišij, kolenčastih gredi in pozneje tudi odmičnih gredi. Vzporedno s tem smo v ta namen izdelali veliko raznih priprav, ki služijo za obdelavo posameznih elementov, kakor tudi priprav za potrebe montaže in preizkusov.

Večina elementov dizel motorja je podvržena strogim prevzemnim pogojem različnih svetovno priznanih prevzemnih institucij, ki ne dovoljuje nobenih odstopanj od zahtevane kvalitete, ki jo predpisuje tehnično-tehnološka dokumentacija. Prav taki pogoji so Litostroju mnogo pomagali za doseganje višje kvalitete izdelave tudi na drugih proizvodih.

Lahko trdimo, da je tovarna, ki je tehnološko sposobna napraviti kvaliteten dizel motor, sposobna izdelati tudi najzahtevnejše stroje, seveda s primerno in moderno tehnološko opremljenostjo. Da je večina pri nas izdelanih motorjev kvalitetna, nam priznajo tako naši kupci, kakor tudi kontrolne inšpekcije.

Z upadanjem naročil v zadnjih letih in zaradi slabe finančne situacije Litostroja je tehnološki razvoj na tem področju stagniral, zato smo primorani veliko delov uvažati. To nam še povečuje slabo likvidnostno situacijo, ker večino motorjev izdelujemo na večletna odplačila. Vendar pa v sedanji situaciji tudi ni tako sla-

ter sproščeni od zaostalih napetosti, sintetični, trdi in težko taljivi, superprevodni in drugi materiali.

Nove impulzne tehnologije pa obsegajo: spajanje, armiranje, stiskanje, oblikovanje, kalibriranje, perforiranje, sproščanje, rezanje, sintezo in nekatere druge operacije. Tehnično-tehnološka uporaba teh metod obdelave materiala je v okviru HERF oziroma na področjih, ki jih pokriva ta zvrst znanosti, še posebej poudarjena.

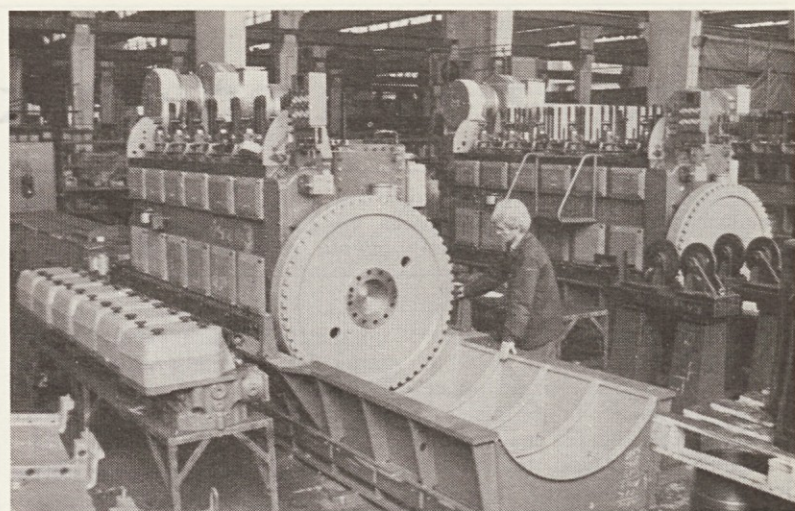
Letošnje konference se je po sedaj znanih podatkih udeležilo več kot 100 tujih in domačih strokovnjakov iz 33 držav, prijavljeni pa so bili 104 referati, predavanja, razprave in druga poročila.

Od letošnjega HERF-a pričakujemo uvajanje novega znanstveno-raziskovalnega področja obdelave in proizvodnje novih materialov z energijami velikih gostot, ki so zanimiva za našo tehniko in tehnologijo. Takšna izmenjava najnovejših dogajanj s tega področja predstavlja tudi možnost za neposredni tehnološki napredek vseh, ki se ukvarjajo s proizvodnjo energetske opreme, motorjev, vozil, ladij, opremo za procesno in prehrabeno industrijo kot tudi za elektro in letalsko industrijo, elektroniko, mikro in elektrooptiko ter nekatere druga področja. Poleg tega pa je konferenca pokazala tudi usmeritve na področju obnove konstrukcij, ki so izpostavljene deformacijam zaradi velikih hitrosti ter visokim dinamičnim obremenitvam — kumulacija, interferenca, fokusiranje udarnih valov, razrušitev in gibanje razpok skozi material (preboj), iztrganje, nastajanje amorfni in superprevodnih materialov, primernih za praktično uporabo, raznapetenje konstrukcij, stiskanje, sinteza novih materialov, nova razstreliva, nove metode diagnosticiranja, novi večslojni materiali — ekološki material.

Kot vsako tovrstno strokovno srečanje pa poleg koristnega izmenjavanja znanja ter pretoka najnovejših informacij z obravnavanega področja pa je srečanje tudi osnova za kasnejše in trajnejše sodelovanje z najvidnejšimi svetovnimi strokovnjaki na področju obdelave materialov z energijo velikih gostot.

Obširneje bomo o tej konferenci pisali v naslednji številki časopisa.

K. G.

Enak dizel motor, ki je že kompletiran s spodnjim delom ohišja

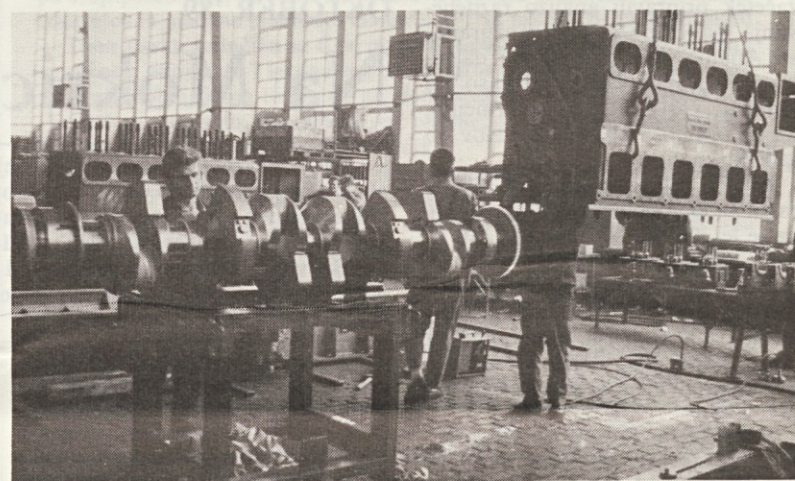
bo, saj prilivi pritekajo še iz predhodnih nekajletnih dobav.

Tudi letošnje zadnje četrtletje bo v znamenju dizel motorjev, saj bi jih po planskih načrtih morali odprijeti 19. To pomeni, da se bomo morali na vseh segmentih proizvodnega procesa temeljito angažirati, saj nam prav ta proizvodnja zagotavlja izpolnitev letnega finančnega plana PE/IO.

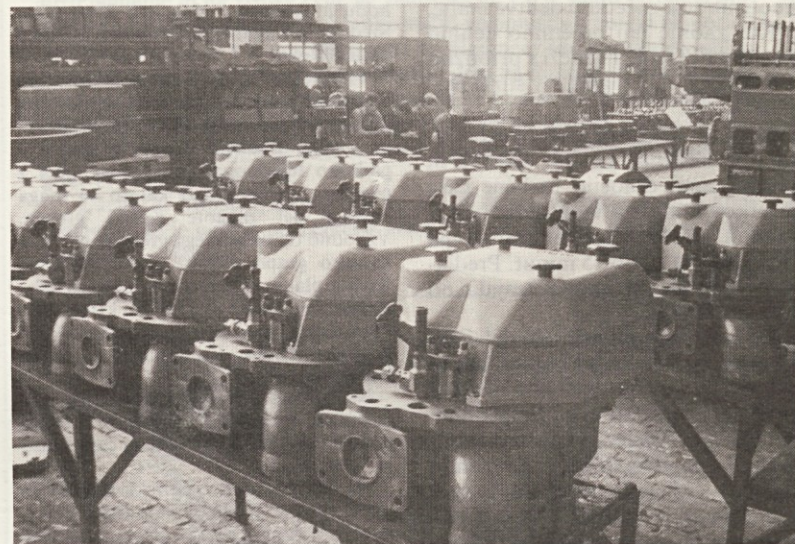
Padanje naročil proizvodnje dizel motorjev pa nam povzroča velike probleme pri zasedenosti strojnih kapacitet, predvsem na srednji in lahki obdelavi, ker je prav pri tej proizvodnji

vloženega veliko strojnega dela na enoto proizvoda. Ta problem bi bil odpravljen z večjim naročilom ostalih proizvodov, kot so reduktorji, dvigala in procesna oprema, vendar tudi tu naročila iz leta v leto padajo. Prav zaradi tega smo bili v prvi vrsti prisiljeni pridobiti naročila za izpolnitev strojnih kapacitet za zahodno tržišče, ki so trenutno v postopku. Popolna rešitev pa je proizvodnja kompleksnih izdelkov, zato naj bo naša skupna naloga razvoj in pridobivanje takih naročil, v katera bodo vložena pamet in naše dolgoletne izkušnje.

I. Pogačar

Kolenčasta gred za motor 6T 23LH-4 za ladjedelnico Mosor Lozovina iz Trogirja

Glave za dizel motorje tipa 6L 28/32. (Foto: E. L.)

PEKAČI NA ŽARU

Vzemite za šalo ali pa tudi zares vest o popularnih litostrojskih pekačih, ki že kar nekaj časa razburja ljudi, predvsem tiste, ki so pekače že pred več kot pol leta naročili, pa jih še vedno niso dobili. Ena od (ne)političnih akcij našega že skoraj prenovljenega sindikata je bilo organizirano zbiranje interesentov za pekače in naročilo le-teh preko Prodaje in PUM-a kot izvajalca tega naročila. Do tu je vse v redu, naprej pa se je stanje zelo zapletlo. Lahko zapišemo, da je ta akcija ogledala naše poslovnosti, organiziranosti ali pa, če hočete, splošne zmešnjave.

Sindikati je po zbranih interesentih naročil nekaj nad 2000 pekačev, skupaj s Prodajo določil zmerno ceno in pričakoval (v zadovoljstvo delavcev), da bodo vsi naročniki pekače lepo po vrsti dobili. Vendar ni bilo tako.

V PUM-u pravijo, da so z veliko truda, predvsem v nočnih urah odlili že skoraj vse naročene pekače. Niso pa prepričani, ali so vsi pekači dobili nožice, ker so jih nekateri delali sami. Znano je tudi, da ves čas izvajanja tega naročila primanjkuje ustreznega materiala za nožice, za kar pa, kot vemo, ni nihče kriv.

Nožice za pekače so postale tako pomembne, da so ljudje pozabili na pekače in ugotavljajo, da se situacija dnevno spreminja, kar izgleda približno takole: »Pekači so, nožic ni; nožice so, pekačev ni, pekači z nožicami so dobili noge in jih nikjer ni, sindikat se zaradi pekačev jezi, ker jih še niso dobili vsi, koliko ljudi je dobilo in plačalo pekače, nihče ne ve, nekateri so plačali pekače in dobili nožice, drugi so plačali oboje in odnesli po dvoje...« Povrh vsega Prodaja preti, da bo tožila sindikat, ker ne plača pekačev, sindikat pa bo najbrž tožil Prodajo, ki do sedaj ni izstavila dobavnice o predanih pekačih.

Tako, zgodba je zaključena, akcija je uspela, pekačev pa ni.

Še nasvet: »Morda bi bilo bolje, če bi ta čas ves trud usmerili v to, kaj bomo lahko pekli v pekačih: ali čevapčice ali krompir ali morda še tega ne!«

K. G.